ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ MAURICE LAGRANGE της 12ης Ιουνίου 1956*

Περιεχόμενα

Εισαγωγή 44

I — Οι διατάξεις 44

II — Οι προσβαλλόμενες αποφάσεις 46

III — Τα αιτήματα των προσφυγών 49

IV — Οι λόγοι ακυρώσεως 49

V — Το παραδεκτό των προσφυγών κατά το άρθρο 33 51
— χαρακτήρας του εγγράφου της 28ης Μαΐου 1955 ως αποφάσεως καθόσον αφορά την ανάκληση της εξισώσεως 51
— χαρακτήρας των προσβαλλομένων αποφάσεων ως «ατομικών αποφάσεων που αφορούν» τις προσφεύγουσες 53
— χαρακτήρας των προσβαλλομένων αποφάσεων ως «αποφάσεων που συνιστούν κατάχρηση εξουσίας έναντι» των προσφευγουσών 56
— γενικές σκέψεις 57
— εφαρμογή επί της προκειμένης υποθέσεως 60

VI — Επί της ουσίας 63
— ο εξουσιαστικός καθορισμός τιμών 63
— ο καθορισμός μειωμένων τιμών 68
— η αποσύνδεση τιμής-εξισώσεως και η επιλεκτικότητα 70
— η απειλή καταργήσεως της εξισώσεως 74
— ο καθορισμός των τιμών της κοινής αγοράς, στόχος της προσεγγίσεως 74
— ο καθορισμός του προβλεπομένου κόστους στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, όριο της προσεγγίσεως 77
— η κατάχρηση εξουσίας 81

VII — Τελική πρόταση 84

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Ας μου επιτραπεί, πριν προχωρήσω στην πραγμάτευση της υπό κρίση υποθέσεως, να εκφράσω ειλικρινείς ευχαριστίες προς τους δικηγόρους που έλαβαν τον λόγο σ' αυτή την υπόθεση, όχι μόνο για τη σοβαρότητα, την ευσυνειδησία και το τάλαντο που επέδειξαν — πράγμα που αναμενόταν — αλλά και για τον πραγματικά εξαίρετο τρόπο με τον οποίο κατόρθωσαν, αναπτύσσοντας επιχειρήματα επί μιας δικογραφίας τόσο ξηρής όσο και πλήρους, και μάλιστα παρά την ποιότητα των κάπως δυσνόητων υπομνημάτων, να διευκρινίσουν τα ζητήματα, να καταστήσουν δυνατή τη συγκέντρωση της προσοχής στα ουσιώδη σημεία, να περιορίσουν τον αριθμό των σημείων διαφωνίας, επισημαίνοντάς τα καλύτερα, τέλος δε — και αυτό είναι, ίσως, κατά τη γνώμη μου, το πιο αξιοσημείωτο αποτέλεσμα — να προβούν σε στενή και διαρκή αντιπαραβολή των νομικών απόψεων, ακόμα και των βαθύτερων, με την πρακτική πλευρά των προβλημάτων, δοκιμάζοντας την ίδια την αξία των νομικών αυτών απόψεων με τη δυνατότητα προσαρμογής τους στην πραγματικότητα. Αυτός είναι, όπως όλοι γνωρίζουμε, ο ρόλος του δικαστή, ο οποίος υπάρχει όχι για να κατασκευάζει θεωρίες, αλλά για να απονέμει δικαιοσύνη. Αναμφίβολα, η τετριμμένη έκφραση «βοηθητικοί δικαστικοί υπάλληλοι» σπανίως θα χρησιμοποιήθηκε πιο επάξια από ό,τι για τους συμβούλους των δύο διαδίκων στη δύσκολη αυτή υπόθεση.

Αυτή η «κατάσταση» την οποία περιορίζομαι να «διαπιστώσω» — πράγμα που δεν με εμποδίζει να «εκτιμήσω» την πραγματική της αξία — θα έχει ως αποτέλεσμα να απλοποιήσει σημαντικά το έργο μου και να με απαλλάξει, καταρχάς, από τη συνολική παρουσίαση του προβλήματος της ενσωματώσεως των βελγικών ανθρακωρυχείων στην κοινή αγορά.

I — Οι διατάξεις

Θα περιοριστώ, εν είδει εισαγωγής, στο να υπενθυμίσω σχηματικά τις κύριες διατάξεις της Συμβάσεως περί των μεταβατικών διατάξεων που αντιμετωπίζουν αυτό το πρόβλημα και μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται το άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, του οποίου η ερμηνεία προκάλεσε την παρούσα διαφορά.

Οι διατάξεις αυτές είναι:

1) οι περί αναπροσαρμογής διατάξεις γενικής ισχύος του άρθρου 23, οι οποίες επιτρέπουν, αφενός, τη διευκόλυνση της χρηματοδοτήσεως των προγραμμάτων μετατροπής ή δημιουργίας νέων δραστηριοτήτων και την παροχή μη επιστρεπτέων ενισχύσεων για την ανακατάταξη και την επανεκπαίδευση του εργατικού δυναμικού, υπό προϋποθέσεις ευρύτερες από αυτές που προβλέπει η Συνθήκη, και, αφετέρου, τη χορήγηση μη επιστρεπτέων ενισχύσεων, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στις ίδιες επιχειρήσεις, εφόσον οδηγούνται σε παύση της δραστηριότητάς τους λόγω του γεγονότος της εγκαθιδρύσεως της κοινής αγοράς·

2) οι ιδιαίτερες διατάξεις για τον άνθρακα του άρθρου 24, οι οποίες, αφενός, επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί μεθόδων δηλώσεως των τιμών και επιτρέπουν την εφαρμογή των τιμών κατά ζώνες σε περιπτώσεις που δεν προβλέπονται από τη Συνθήκη και, αφετέρου, επιτρέπουν τη διατήρηση ή τη δημιουργία εθνικών ταμείων ή μηχανισμών αντισταθμίσεων που

τροφοδοτούνται από εισφορά επί της εθνικής παραγωγής·

3) τέλος, οι διατάξεις, επίσης ιδιαίτερες για τον άνθρακα, και, ακόμα, ειδικές για το Βέλγιο και την Ιταλία των άρθρων 25, 26 και 27. Περιληπτικά προβλέπουν τα εξής:

α) εγγύηση προς το Βέλγιο ότι η καθαρή του παραγωγή άνθρακος δεν θα υπόκειται κατ' έτος, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σε μείωση ανώτερη του 3% (εκτός ενδεχομένης διορθώσεως σε περίπτωση συγκυριακής μειώσεως του συνόλου της παραγωγής άνθρακα της Κοινότητας)·

β) δυνατότητα (αλλά όχι υποχρέωση) της Βελγικής Κυβερνήσεως να αποφασίζει την απομόνωση της αγοράς άνθρακα της χώρας της με μηχανισμούς που λειτουργούν υπό τον έλεγχο της Ανωτάτης Αρχής· η απόφαση αυτή συνεπάγεται την υποχρέωση για τη Βελγική Κυβέρνηση, σε συμφωνία με την Ανωτάτη Αρχή, να ενεργοποιήσει τις μετατοπίσεις της παραγωγής που η τελευταία αναγνωρίζει ως δυνατές εντός του εγγυημένου ορίου του 3%·

γ) τέλος, θέσπιση μηχανισμού εξισώσεως επί κοινοτικής βάσεως, τροφοδοτούμενου με εισφορά επί της παραγωγής άνθρακα των χωρών όπου το μέσο κόστος είναι κατώτερο του σταθμισμένου μέσου όρου της Κοινότητας, δηλαδή επί των γερμανικών και ολλανδικών ανθρακωρυχείων. Τα του *καθορισμού* της εισφοράς ορίζονται στην παράγραφο 25, ενώ τα της *κατανομής* δεν ορίζονται πουθενά· μόνο το *αντικείμενό* της ορίζεται, με αρκετή ακρίβεια, στην παράγραφο 26, 2, για το Βέλγιο, και στην παράγραφο 27, 1 για την Ιταλία. Ας σημειωθεί ότι, με τρόπο έμμεσο αλλά βέβαιο, η Σύμβαση εξαρτά και εδώ τη λειτουργία του μηχανισμού από συμφωνία της ενδιαφερομένης κυβερνήσεως, αφού, αφενός, η «εξωτερικής προελεύσεως» βοήθεια, η προερχόμενη δηλαδή από εξισωτική εισφορά, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό της κυβερνητικής επιδοτήσεως που είναι υποχρεωτικά συνδεδεμένη μ' αυτήν, και, αφετέρου, «η χορήγηση των επιδοτήσεων(...) αποτελεί ευχέρεια και όχι υποχρέωση των κυβερνήσεων»: αν συνεπώς η κυβέρνηση δεν καταβάλει τίποτε, δεν υπάρχει εξίσωση.

Γνωρίζετε ότι πράγματι η Βελγική Κυβέρνηση δεν έχει θελήσει μέχρι στιγμής να απομονώσει την αγορά άνθρακα, αλλά ότι, αντίθετα, με την καταβολή των επιδοτήσεων, έχει επιτρέψει τη λειτουργία του εξισωτικού συστήματος υπέρ του Βελγίου, λειτουργία που γινόταν επομένως υποχρεωτική για την Ανωτάτη Αρχή.

Γνωρίζετε ακόμα ότι, από τα δύο «πρόσθετα εξισωτικά ποσά» που προβλέπει το άρθρο 26, παράγραφος 2 (τα ονομαζόμενα «εξισώσεις β και γ»), το ένα, η «εξίσωση β», που έχει ως σκοπό να επιτρέψει στη βελγική βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα να αντιμετωπίσει την κοινή αγορά χωρίς να επιβαρυνθεί από το ειδικό καθεστώς του βελγικού άνθρακα, δεν έχει εφαρμοστεί· μόνο η «εξίσωση γ», η οποία προβλέπεται υπέρ των εξαγωγών βελγικού άνθρακα στην Κοινή Αγορά, έχει παραχωρηθεί, αλλά υπό προϋποθέσεις που δεν έχουν σχέση με την παρούσα διαφορά. Μένει συνεπώς η «εξίσωση α», η οποία *«προορίζεται, από της ενάρξεως της μεταβατικής περιόδου: α) να επιτρέπει την προσέγγιση προς τις τιμές της Κοινής Αγοράς, για το σύνολο των καταναλωτών βελγικού άνθρακα στην Κοινή Αγορά, των τιμών του άνθρακος αυτού κατά τρόπο ώστε οι βελγικές τιμές να μειωθούν σε επίπεδο που προσεγγίζει το επί-*

πεδο του προβλεπομένου κόστους της παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου. Ο τιμοκατάλογος που ορίζεται κατ' αυτό τον τρόπο», προσθέτει η διάταξη, *«δεν δύναται να μεταβληθεί χωρίς τη συμφωνία της Ανωτάτης Αρχής»*.

Αυτά όσον αφορά τις διατάξεις.

II — Οι αποφάσεις

Όσον αφορά τις αποφάσεις, θα ήθελα ήδη να υπενθυμίσω μόνο τα βασικά σημεία.

Α — Με την απόφαση 1/53 της 7ης Φεβρουαρίου 1953 (δημοσιευμένη στην *Journal Officiel* της 10ης Φεβρουαρίου 1953), η Ανωτάτη Αρχή ορίζει τις προϋποθέσεις καθορισμού και εισπράξεως της εισφοράς εξισώσεως που προβλέπεται στο άρθρο 25 της Συμβάσεως. Με έγγραφο της ίδιας ημέρας, δημοσιευμένο στο ίδιο τεύχος του *Journal Officiel*, η Ανωτάτη Αρχή κοινοποιεί στις κυβερνήσεις των κρατών μελών της Κοινότητας τη θέση σε ισχύ του μηχανισμού εξισώσεως: πρόκειται για πολύ σημαντικό τύπο, αφού, δυνάμει της παραγράφου 8 της Συμβάσεως, η κοινοποίηση αυτή ορίζει την ημερομηνία του ανοίγματος της Κοινής Αγοράς για τον άνθρακα και, κατά συνέπεια, κατά το ίδιο άρθρο της Συμβάσεως, την αρχή της μεταβατικής περιόδου.

Β — Στην *Journal Officiel* της 13ης Μαρτίου 1953 έχει δημοσιευθεί ολόκληρη σειρά αποφάσεων σχετικών με την τιμή του άνθρακα στην Κοινότητα, οι οποίες ορίζουν ανώτατες τιμές και, σε ορισμένες περιπτώσεις, τιμές κατά ζώνες. Δύο απ' αυτές αφορούν τον βελγικό άνθρακα:

α) η απόφαση 24/53 της 8ης Μαρτίου 1953 «περί εισαγωγής τιμοκαταλόγων για τις επιχειρήσεις των βελγικών ανθρακωρυχείων». Η απόφαση αυτή στηρίζεται συγχρόνως στο άρθρο 26 της Συμβάσεως και στο άρθρο 61 της Συνθήκης. Καθορίζει, σε πίνακα, *ανώτατες τιμές* κατά κατηγορίες, για τον διπλό λόγο, που διατυπώνεται στο «προοίμιο» της αποφάσεως, «ότι πρέπει να θεσπιστεί, προς υπολογισμό της εξισώσεως, τιμοκατάλογος που να επιτρέπει στις τιμές του βελγικού άνθρακα να προσεγγίσουν τις τιμές της Κοινής Αγοράς με μείωσή τους περίπου στο προβλεπόμενο κόστος παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου» και ότι «οι πληρωμές της εξισώσεως και οι επιδοτήσεις που είναι συνδεδεμένες μ' αυτές δεν θα πετύχαιναν τον σκοπό τους αν οι επιχειρήσεις μπορούσαν να υπερβαίνουν το επίπεδο των τιμών που προκύπτουν από το τιμολόγιο αυτό»·

β) έγγραφο της 8ης Μαρτίου 1953 προς τη Βελγική Κυβέρνηση, το οποίο αναφέρει, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των «συζητήσεων» που έγιναν μεταξύ των υπηρεσιών της Ανωτάτης Αρχής, των αντιπροσώπων των παραγωγών και των Βελγικών Αρχών, τα σχετικά με τις ενισχύσεις προς τα βελγικά ανθρακωρυχεία των οποίων την εφαρμογή προτείνει η Ανωτάτη Αρχή. Οι ενισχύσεις αυτές συνίστανται αφενός σε επιδοτήσεις 200 εκατομμυρίων βελγικών φράγκων (BFR) χορηγούμενες ήδη από τώρα από τη Βελγική Κυβέρνηση σε ορισμένα ανθρακωρυχεία (πρόκειται για τις λεγόμενες «συμβατικές» επιδοτήσεις), αφετέρου δε για ποσό 29 BFR ανά εξαγόμενο τόνο, που συνιστά τη διαφορά μεταξύ *των τιμών ενός τιμοκαταλόγου υπολογισμού, βάσει του οποίου θα υπολογίζονταν τα υπάρχοντα έσοδα των επιχειρήσεων, και των τιμών του τιμοκαταλόγου πωλήσεως* στις οποίες τα ανθρακωρυχεία θα διαθέτουν την παραγωγή τους (και που δεν είναι άλλος από τον τιμοκατάλογο που όρισε η πρώτη απόφαση). Ένας προσαρ-

τημένος πίνακας, με δύο στήλες για κάθε κατηγορία και κάθε είδος, καθορίζει τις λεπτομέρειες του συστήματος αυτού, το οποίο, ας σημειωθεί, εμφανίζει μεγάλη ποικιλία στις διαφορές μεταξύ των ειδών: έτσι, για τους άνθρακες «schlamms gras» η διαφορά είναι 43 BFR (τιμοκατάλογος υπολογισμού: 378 BFR, τιμοκατάλογος πωλήσεως: 335 BFR)· ενώ για ολόκληρη σειρά ημιπαχέων και ισχνών ανθράκων η διαφορά είναι μηδαμινή, πράγμα που σημαίνει ότι για τα είδη αυτά δεν υπάρχει εξίσωση, παρ' όλο που υπάρχει ανωτάτη τιμή· η τιμή των 29 BFR δεν είναι επομένως παρά μέσος όρος. Επιπλέον — ας σημειωθεί κι αυτό — η τιμή αυτή των 29 BFR δεν αντιπροσωπεύει στην πραγματικότητα για τον καταναλωτή παρά μείωση 19 BFR, διότι συνοδεύεται από την κατάργηση διπλής τιμής ασυμβίβαστης προς τη Συνθήκη.

Αυτό είναι το καθεστώς υπό το οποίο, εκτός από μερικές ελάσσονος σημασίας τροποποιήσεις, λειτούργησε το σύστημα της εξισώσεως μέχρι την έναρξη της ισχύος των αποφάσεων της 28ης Μαΐου 1955, οι οποίες το τροποποίησαν ριζικά.

Γ — Οι αποφάσεις αυτές, δημοσιευμένες στην *Journal Officiel* της 31ης Μαΐου 1955, είναι, όπως και οι προηγούμενες, δύο:

α) η απόφαση 22/55, περί θεσπίσεως τιμοκαταλόγων για τις επιχειρήσεις των βελγικών ανθρακωρυχείων, η οποία καθορίζει, αυτή τη φορά, όχι πλέον ανώτατες τιμές, αλλά *σταθερές τιμές*, είτε αμετάβλητες, είτε μειωμένες σε σχέση προς τις προηγούμενες τιμές (εκτός από μια γενική αύξηση τριών φράγκων που έχει ως σκοπό να ληφθεί υπόψη μια πρόσφατη αύξηση των μισθών) και η οποία — άλλη διαφορά — δεν στηρίζεται πλέον στο άρθρο 61 της Συνθήκης, αλλά αποκλειστικά στο άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, της Συμβάσεως· τέλος, οι τιμές ορισμένων ειδών (των εγχωρίων ανθράκων), για πολλά από τα οποία δεν χορηγούνταν εξίσωση, απλώς ελευθερώνονται·

β) έγγραφο προς τη Βελγική Κυβέρνηση, «περί της αναμορφώσεως του συστήματος εξισώσεως».

Στην πρώτη παράγραφο, το έγγραφο αυτό υπενθυμίζει τη σύσταση, σε συμφωνία με τη Βελγική Κυβέρνηση, μιας «μικτής επιτροπής» που είχε επιφορτισθεί με τη μελέτη, στο σύνολό του, του προβλήματος που ανέκυπτε με την ενσωμάτωση των βελγικών ανθρακωρυχείων στην Κοινή Αγορά στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, τη θέση που έλαβε η Βελγική Κυβέρνηση επί των προτάσεων της Επιτροπής και τη συμφωνία η οποία συνήφθη μεταξύ της Κυβερνήσεως αυτής και της Ανωτάτης Αρχής με αντικείμενο τα ληπτέα μέτρα προς εξασφάλιση της ενσωματώσεως υπό τους όρους και τις προθεσμίες που θέτει η Σύμβαση περί των μεταβατικών διατάξεων.

Στη δεύτερη παράγραφο, η Ανωτάτη Αρχή δηλώνει: «αναγνωρίζεται κατά συνέπεια ότι η ενίσχυση που χορηγείται στα βελγικά ανθρακωρυχεία χάρη στην εξίσωση πρέπει να συνοδεύεται από ένα σύνολο μέτρων, τα οποία βαρύνουν τη Βελγική Κυβέρνηση. Η Ανωτάτη Αρχή θεωρεί, ειδικότερα, ότι η αναθεώρηση των μέτρων εξισώσεως πρέπει να εξαρτάται από ενέργειες της κυβερνήσεώς σας υπό την ακόλουθη έννοια...» Ακολουθεί απαρίθμηση τεσσάρων μέτρων από τα οποία τα δύο πρώτα είναι οικονομικής φύσεως, το τρίτο αναφέρεται στη δημιουργία ή την επέκταση θερμικών μεταλλευτικών εργοστασίων και το τέταρτο (πα-

ραθέτω, αφού είναι ένα από τα επίδικα ζητήματα):

«στην ανάκληση, σε συμφωνία με την Ανωτάτη Αρχή, των επιχορηγήσεων εξισώσεως προς τις επιχειρήσεις που δεν καταβάλλουν την προσπάθεια επανεξοπλισμού, ο οποίος κρίνεται δυνατός και αναγκαίος, καθώς και σε εκείνες που αρνούνται να προβούν στις παραχωρήσεις ή ανταλλαγές κοιτασμάτων, οι οποίες κρίνονται απαραίτητες για καλύτερη αναμόρφωση των ανθρακωρυχείων».

Η τρίτη παράγραφος αφορά τη νέα αναμόρφωση του συστήματος εξισώσεως. Με μια διαρκή ανάμιξη σχολίων και διατάξεων που έχουν χαρακτήρα κατά κυριολεξία αποφάσεως, ανάμιξη που χαρακτηρίζει αυτές τις «αποφάσεις» — που εκδόθηκαν υπό μορφή εγγράφων και δημοσιεύτηκαν μόνον υπό τον τίτλο «Informations» (πληροφορίες), πράγμα που συνηθίζει η Ανωτάτη Αρχή — η Ανωτάτη Αρχή εκθέτει τους σκοπούς της νέας της πολιτικής: να προσεγγίσει περισσότερο τις τιμές του βελγικού άνθρακα προς τις τιμές της Κοινής Αγοράς και να εξασφαλίσει καλύτερη χρησιμοποίηση των ποσών που προέρχονται από την εισφορά εξισώσεως, τα οποία πρέπει να μειώνονται κάθε χρόνο σε εκτέλεση της προοδευτικής μειώσεως που καθιέρωσε το άρθρο 25 της Συμβάσεως. Εξηγεί για ποιο λόγο τροποποιεί τον τιμοκατάλογο, τροποποίηση που πραγματοποιήθηκε με την απόφαση 22/55, στη συνέχεια γιατί και πώς έχει σκοπό να προχωρήσει σε προοδευτική κατάργηση του ευεργετήματος της εξισώσεως, αφενός ως προς *ορισμένα είδη* (εγχώριοι άνθρακες) για τα οποία η ζήτηση «που είναι σταθερά πολύ ανώτερη από την προσφορά μέσα στην κοινή αγορά, εξασφαλίζει τη διαρκή τους διάθεση χωρίς παρέμβαση κανενός είδους ενισχύσεως εξισώσεως», αφετέρου δε ως προς ορισμένες επιχειρήσεις, δηλαδή τα ορυχεία της Campine «των οποίων η πλεονεκτική θέση και τα επί πολλά χρόνια εκμεταλλεύσιμα αποθέματα επιτρέπουν τη συγκέντρωση της όλης εξορύξεως σ' ένα μόνο επίπεδο και σ' ένα και μοναδικό ορυχείο», τα ορυχεία δε αυτά προσδιορίζονται ονομαστικά «βάσει, λέει η Ανωτάτη Αρχή, των στοιχείων που παρέχει η κυβέρνησή σας»: πρόκειται για τις τρεις προσφεύγουσες επιχειρήσεις της υποθέσεως 9/55.

Τέλος, ύστερα από μερικές άλλες διατάξεις, μια από τις οποίες ορίζει την παύση του ειδικού επιδόματος των 200 εκατομμυρίων συμβατικών επιδοτήσεων, η Ανωτάτη Αρχή (πρόκειται για το αντικείμενο της παραγράφου 4 του εγγράφου) αναφέρεται στην απόφαση 22/55 που ορίζει τις τιμές πωλήσεως και ανακοινώνει τον πίνακα των τιμών εξισώσεως, ο οποίος δημοσιεύεται ως παράρτημα του εγγράφου. Ο πίνακας εμφανίζει εγκατάλειψη του προηγουμένου συστήματος, σύμφωνα με το οποίο οι πληρωμές εξισώσεως αντιστοιχούσαν στη διαφορά μεταξύ του τιμοκαταλόγου πωλήσεως και ενός τιμοκαταλόγου υπολογισμού: ο νέος πίνακας περιορίζεται στον καθορισμό, για κάθε είδος και κατηγορία, του συντελεστή εξισώσεως ανά τόνο. Για τα είδη που ελευθερώνονται και για τις επιχειρήσεις οι οποίες στερούνται εξισώσεως, η τιμή είναι μηδενική.

Αυτές είναι οι δύο αποφάσεις που προσβάλλουν ενώπιον του Δικαστηρίου με προσφυγή ακυρώσεως βάσει του άρθρου 33 της Συνθήκης αφενός η Fédération charbonnière de Belgique ή Fedechar (προσφυγή 8/55) και, αφετέρου, οι τρεις εταιρίες που αναφέρονται στην παράγραφο 3β του εγγράφου της 28ης Μαΐου: Société des charbonnages de Beeringen, Société des charbonnages de Houthalen και Société de charbonnages de Helchteren et Zolder (προσφυγή 9/55).

III — Τα αιτήματα των προσφυγών

Α — Με την προσφυγή 8/55 της Fédération charbonnière de Belgique ζητείται:

1) η ακύρωση της αποφάσεως 22/55 (και του τιμοκαταλόγου που είναι προσαρτημένο σ' αυτήν) «καθόσον ορίζει μειωμένες τιμές για ορισμένα είδη άνθρακος»·

2) η ακύρωση της αποφάσεως που περιέχεται στο έγγραφο της 20ής Μαΐου 1955 (και στον συνημμένο σ' αυτό πίνακα των συντελεστών εξισώσεως), καθόσον:

α) περιέχει διάκριση μεταξύ παραγωγών ομοίων ειδών άνθρακα·

β) αποφασίζει ότι οι πληρωμές εξισώσεως θα καταργηθούν ή μπορεί να καταργηθούν έναντι ορισμένων επιχειρήσεων, εφόσον οι επιχειρήσεις αυτές δεν καταβάλλουν την προσπάθεια επανεξοπλισμού, ο οποίος κρίνεται δυνατός και αναγκαίος ή αρνούνται να προβούν στις παραχωρήσεις ή ανταλλαγές κοιτασμάτων, οι οποίες κρίνονται απαραίτητες για καλύτερη αναμόρφωση των ανθρακωρυχείων·

γ) ορίζει συντελεστές εξισώσεως βάσει του νέου τιμοκαταλόγου.

Β — Όσον αφορά την προσφυγή 9/55 τα αιτήματά της, υπό κάπως διαφορετική μορφή, παρ' όλο που το βάρος πέφτει κυρίως στο μέρος της αποφάσεως που περιέχεται στο έγγραφο, η οποία ισχύει άμεσα ως προς τις προσφεύγουσες, έχουν στην πραγματικότητα το ίδιο περιεχόμενο με τα αιτήματα της προσφυγής 8/55.

IV — Λόγοι ακυρώσεως

Μου φαίνεται περιττό να επαναλάβω λεπτομερώς την απαρίθμηση των λόγων που περιέχονται στα δικόγραφα — αφού θα χρειαστεί να επανέλθω. Ας σημειωθεί μόνο ότι ο ένας απ' αυτούς έχει χαρακτήρα σαφώς διακεκριμένο απ' όλους τους άλλους. Πρόκειται για τον λόγο περί *καταχρήσεως εξουσίας*, ο οποίος στηρίζεται στο γεγονός ότι η προσβαλλομένη απόφαση (η απόφαση 2/55) εκδόθηκε «κατά παρέμβαση της Βελγικής Κυβερνήσεως και προς εξυπηρέτηση ιδίων σκοπών της οικονομικής της πολιτικής». Όλοι οι άλλοι λόγοι αναφέρονται στην *παράβαση διατάξεων της Συνθήκης ή της Συμβάσεως*, ιδίως των άρθρων 24, 25 και 26 της Συμβάσεως, στα οποία, όπως είδαμε, στηρίζεται η προσφυγή, των άρθρων 5 και 57 της Συνθήκης, κατά τα οποία η Ανωτάτη Αρχή εκπληρώνει την αποστολή της με περιορισμένες παρεμβάσεις και προσφεύγει κατά προτίμηση στους έμμεσους τρόπους δράσεως που έχει στη διάθεσή της, και του άρθρου 4β της Συνθήκης, το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις. Οι άλλοι αυτοί λόγοι, εξάλλου, συνοδεύονται κι αυτοί με ισχυρισμό περί καταχρήσεως εξουσίας, η οποία όμως αναφέρεται άμεσα στην παράβαση της διατάξεως της οποίας γίνεται επίκληση.

Παρατηρώ, ωστόσο, ότι, μεταξύ των προβαλλομένων λόγων, δύο, οι οποίοι περιλαμβάνονται στην προσφυγή 8/55, δεν περιλαμβάνονται στην προσφυγή 9/55, δηλαδή:

1) ο λόγος ότι η προσβαλλομένη απόφαση (πρόκειται για την απόφαση 22/55) καθόρι-

σε τιμές χωρίς να λάβει υπόψη το προβλεπόμενο κόστος παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, πράγμα που αντίκειται στο άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α της Συμβάσεως (προσφυγή 8/55, I 3)·

2) ο λόγος περί καταχρήσεως εξουσίας.

Μόνο στο *υπόμνημα απαντήσεώς* τους οι προσφεύγουσες εταιρίες, ευθυγραμμίζοντας εντελώς τη θέση τους προς εκείνη της Fedechar, πρόβαλαν για λογαριασμό τους τους δύο αυτούς λόγους. Όπως γνωρίζετε, η έκθεση των λόγων, τουλάχιστον συνοπτική, καθώς και τα αιτήματα πρέπει να περιέχονται στο έγγραφο της προσφυγής, κατατιθέμενο εντός αποκλειστικής προθεσμίας (άρθρο 22 του Οργανισμού του Δικαστηρίου).

Για τον πρώτο από τους δύο λόγους, μπορεί σε έσχατη ανάγκη να υποστηριχθεί ότι, επικαλούμενες παράβαση των διατάξεων του άρθρου 26, 2α, αν και σχετικά με άλλα ζητήματα, οι εταιρίες ανταποκρίθηκαν στις τυπικές απαιτήσεις του άρθρου 22 (πράγμα που είναι ακόμα πολύ συζητήσιμο). Μία τέτοια προσπάθεια είναι προφανώς αδύνατη για τον λόγο περί καταχρήσεως εξουσίας. Σας προτείνω επομένως να απορρίψετε τον τελευταίο αυτό λόγο ως απαράδεκτο όσον αφορά την προσφυγή 9/55. Αυτό δεν έχει, εξάλλου, πρακτική σημασία, αφού το Δικαστήριο θα πρέπει να αποφανθεί επί του ιδίου λόγου επ' ευκαιρία της προσφυγής 8/55.

Τελειώνοντας με αυτό το ζήτημα σχετικά με τους λόγους, πρέπει ακόμη να αναφερθώ με συντομία σ' ένα ζήτημα που έθεσε η Ανωτάτη Αρχή στο υπόμνημα αντικρούσεώς της επί της προσφυγής 9/55 (παράγραφος 9, σελίδα 12): «Το Δικαστήριο θα διαπιστώσει, λέει η Ανωτάτη Αρχή, ότι όσον αφορά την απόφαση 22/55, οι προσφεύγουσες αρκούνται στην επίκληση "της παρανομίας" της αποφάσεως — χωρίς να μπορεί απ' αυτήν να συναχθεί για ποιον από τους λόγους που αναφέρει το άρθρο 33 πρόκειται — είτε στην παραπομπή στην προσφυγή που άσκησε τρίτος, η Fédération charbonnière de Belgique, κατά της ίδιας αποφάσεως. Το παραδεκτό του μέρους αυτού της προσφυγής σύμφωνα με το άρθρο 29 του Κανονισμού Διαδικασίας είναι συνεπώς αμφίβολο. Η Ανωτάτη Αρχή επαφίεται ως προς το σημείο αυτό στην κρίση του Δικαστηρίου.»

Όσον αφορά την *παραπομπή* στην προσφυγή 8/55, νομίζω ότι, στην *προκειμένη περίπτωση*, είναι επιτρεπτή. Οι δύο προσφυγές είναι, πράγματι, στενά συνδεδεμένες· ασκήθηκαν την ίδια μέρα, έχουν το ίδιο αντικείμενο και, υπό την επιφύλαξη όσων μόλις εξέθεσα, στηρίζονται στους ίδιους λόγους· οι προσφεύγουσες εταιρίες στην προσφυγή 9/55 ανήκουν στη Fédération charbonnière de Belgique, που άσκησε την προσφυγή 8/55. Το ίδιο το Δικαστήριο αποφάσισε την ένωση των δύο αυτών υποθέσεων όσον αφορά την προφορική διαδικασία και δεν αποκλείεται η ένωση αυτή να επεκταθεί και στην απόφαση: πρόκειται, εν πάση περιπτώσει, για ένα απλό ζήτημα σκοπιμότητος και, προφανώς, δεν αντιτίθεται σ' αυτό κανένα νομικό κώλυμα. Υπ' αυτές τις προϋποθέσεις, μπορεί να γίνει δεκτή η αντικατάσταση της *εκθέσεως* ενός λόγου από ρητή παραπομπή μιας προσφυγής σε άλλη, εφόσον η *προβολή* αυτού του λόγου περιλαμβάνεται σαφώς στην προσφυγή. Αντίθετα, όταν και η προβολή αυτή δεν υπάρχει μέσα στην προσφυγή, όταν η προσφυγή σιωπά απολύτως ως προς το ζήτημα αυτό, είναι προφανής η παράβαση του άρθρου 22 του Οργανισμού του Δικαστηρίου και, κατά συνέπεια, του άρθρου 29 του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο, στο σημείο αυτό, απλώς το επαναλαμβάνει. Αυτό εξάλλου δεν συμβαίνει, κατά τη γνώμη

μου, όπως είπα, παρά μόνο όσον αφορά τον λόγο περί καταχρήσεως εξουσίας και, ίσως (ως προς αυτό διατηρώ αμφιβολίες) όσον αφορά τον λόγο ότι η απόφαση 22/55 δεν έχει λάβει υπόψη το προβλεπόμενο κόστος παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου.

V — Παραδεκτό των προσφυγών κατά το άρθρο 33

Εισέρχομαι τώρα στην έρευνα των σημαντικοτέρων ζητημάτων παραδεκτού, αυτών που τίθενται σχετικά με το άρθρο 33, δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης. Υπενθυμίζω τη διάταξη: «οι επιχειρήσεις ή ενώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48 δύνανται υπό τις αυτές προϋποθέσεις (δηλαδή υπό τις προϋποθέσεις που μόλις καθορίστηκαν στην πρώτη παράγραφο), να ασκήσουν προσφυγή κατά ατομικών αποφάσεων και συστάσεων που τις αφορούν ή κατά γενικών αποφάσεων και συστάσεων που θεωρούν ότι συνιστούν έναντι αυτών κατάχρηση εξουσίας».

Οι τρεις προσφεύγουσες εταιρίες στην υπόθεση 9/55 είναι επιχειρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 80 της Συνθήκης: η Fédération Charbonnière de Belgique είναι ένωση επιχειρήσεων κατά το άρθρο 48. Επομένως οι προσφεύγουσες νομιμοποιούνται ενεργητικώς προς άσκηση της προσφυγής. Πρέπει όμως να εξεταστούν τρία ζητήματα που άπτονται του παραδεκτού, εν μέρει τουλάχιστον, των προσφυγών. Αυτά είναι τα ακόλουθα:

1) έχει το έγγραφο της 28ης Μαΐου, κατά το μέρος του που αναφέρεται στην απειλή ανακλήσεως της εξισώσεως, χαρακτήρα «αποφάσεως» ή τουλάχιστον «συστάσεως»;

2) έχουν οι δύο προσβαλλόμενες αποφάσεις, εν όλω ή εν μέρει, χαρακτήρα «ατομικών αποφάσεων που αφορούν» τις προσφεύγουσες;

3) «συνιστούν έναντι αυτών κατάχρηση εξουσίας», εφόσον δεν τους αναγνωρισθεί ο χαρακτήρας αυτός;

Ενώ το πρώτο από τα ερωτήματα αυτά αφορά μόνο την προκειμένη υπόθεση, δεν συμβαίνει το ίδιο με τα άλλα δύο, τα οποία αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 33 ως προς σημεία που δεν έχουν ακόμα επιλυθεί παρά εν μέρει μόνον από τη νομολογία του Δικαστηρίου.

Έχει ή όχι χαρακτήρα αποφάσεως (ή συστάσεως) το τμήμα του εγγράφου της 28ης Μαΐου 1955 που αναφέρεται στην απειλή ανακλήσεως της εξισώσεως;

Θα μπορούσε να προκαλέσει έκπληξη το γεγονός ότι η Ανωτάτη Αρχή, που δεν έθεσε, εξάλλου, το ζήτημα αυτό παρά μόνο στο ακροατήριο, δεν γνωρίζει και η ίδια καλά αν σκόπευε εν προκειμένω να εκδώσει ή όχι απόφαση. Η έκπληξη είναι, ωστόσο, μικρότερη, καθόσον οι δικηγόροι που την εκπροσωπούν ενώπιον του Δικαστηρίου διατηρούν σχετικά ορισμένους ενδοιασμούς, τους οποίους σας εξέθεσαν, διότι πρέπει να αναγνωριστεί ότι το ζήτημα είναι πολύ αμφίβολο.

Νομίζω, καταρχάς, ότι δεν πρόκειται, εν πάση περιπτώσει, για σύσταση, κατά την έννοια που έχει η έκφραση αυτή στο άρθρο 14 της Συνθήκης, δηλαδή για απόφαση σχετικά με τους προς επίτευξη σκοπούς, η οποία όμως δεν αφορά την επιλογή των κατάλλη-

λων μέσων προς επίτευξη των σκοπών αυτών. Πράγματι, τα μέσα ορίζονται εδώ πλήρως. Πρόκειται όμως για απόφαση;

Η μορφή του εγγράφου στο σημείο αυτό θα οδηγούσε σε αρνητική απάντηση. Η φράση αρχίζει, όπως θυμάστε, μ' αυτές τις λέξεις: «Η Ανωτάτη Αρχή *θεωρεί* ειδικότερα ότι η αναθεώρηση των μέτρων εξισώσεως πρέπει να εξαρτάται από *ενέργεια της Κυβερνήσεώς σας* υπό την έννοια που προσδιορίζεται κατωτέρω...»: επομένως, αφενός πρόκειται για γνώμη, αφετέρου δε αναφέρεται σε ενέργεια της Βελγικής Κυβερνήσεως.

Εντούτοις, νομίζω ότι *στην πραγματικότητα* πρόκειται για απόφαση, δηλαδή για πράξη που επάγεται ή μπορεί να επάγεται έννομα αποτελέσματα, για πράξη η οποία «θίγει» ή μπορεί να θίξει, για να επαναλάβω μια έκφραση που συνηθίζεται στο διοικητικό δίκαιο.

Πράγματι, αν πρόκειται για γνώμη συνοδεύεται, όπως παρατηρήσατε, από τη λέξη «πρέπει» (πρέπει να εξαρτάται...) Αφετέρου, όσον αφορά τον τέταρτο τρόπο ενεργείας που αναφέρει το έγγραφο, ο οποίος είναι υπό συζήτηση εν προκειμένω, δεν εξαρτάται, όπως οι άλλοι, παρά μόνο από τη Βελγική Κυβέρνηση, κατά τρόπο όμως ώστε η πραγματοποίησή του να είναι έργο της Βελγικής Κυβερνήσεως «σε συμφωνία με την Ανωτάτη Αρχή». Τέλος, αναφέρεται λίγο μετά ότι «η Ανωτάτη Αρχή επιφυλάσσει υπέρ αυτής το δικαίωμα να επεμβαίνει στο έργο της Βελγικής Κυβερνήσεως για να παρακολουθεί την εκτέλεση των ισχυόντων προγραμμάτων εξοπλισμού, καθώς και την εκτέλεση κάθε μέτρου που έχει ως αντικείμενο την ορθολογική οργάνωση και την εξυγίανση της βελγικής βιομηχανίας άνθρακος»: εκδηλώνεται έτσι σαφής επιθυμία της Ανωτάτης Αρχής να συμμετέχει στον έλεγχο των μέτρων που πρέπει να ακολουθούν οι επιχειρήσεις και από την ορθή εκτέλεση των οποίων, κατά την αντίληψη της Ανωτάτης Αρχής, *εξαρτώνται* οι πληρωμές της εξισώσεως υπέρ των επιχειρήσεων. Αν επομένως μια μέρα, ύστερα από έναν τέτοιο έλεγχο, η Ανωτάτη Αρχή θεωρούσε ότι έπρεπε να διακόψει τέτοιου είδους πληρωμές οφειλόμενες ως εξίσωση και είχε προς τον σκοπό αυτόν τη σύμφωνη γνώμη της Βελγικής Κυβερνήσεως, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι θα μπορούσε να βρει στο εν λόγω χωρίο του εγγράφου το *νομικό έρεισμα* τέτοιας κυρώσεως. Έτσι, αν θέλει κανείς να στηριχθεί, όπως νομίζω ότι πρέπει να γίνει, σε κριτήριο ουσιαστικό και όχι τυπικό, πρόκειται πράγματι για «απόφαση», κατά την έννοια του άρθρου 14 της Συνθήκης, υποκείμενη σε προσφυγή δυνάμει του άρθρου 33.

Έχουν οι δύο προσβαλλόμενες αποφάσεις χαρακτήρα «ατομικών αποφάσεων που αφορούν» τις προσφεύγουσες;

Όπως γνωρίζετε, οι διάδικοι συμφωνούν επί δύο σημείων: αφενός, η Ανωτάτη Αρχή δέχεται, μαζί με τις προσφεύγουσες, τον ατομικό χαρακτήρα της αποφάσεως που περιέχεται στο έγγραφο της 28ης Μαΐου κατά το μέτρο που στερεί την εξίσωση ή δεν χορηγεί παρά μόνο μειωμένη εξίσωση στα τρία ανθρακωρυχεία της Campine που αναφέρονται ονομαστικά στο προαναφερθέν έγγραφο. Αφετέρου, οι προσφεύγουσες, τουλάχιστον στις προφορικές τους παρατηρήσεις, δήλωσαν ότι είναι σύμφωνες με την Ανωτάτη Αρχή ως προς την αναγνώριση γενικού χαρακτήρα στην απόφαση (αν υπάρχει απόφαση, όπως πιστεύω) που αναφέρεται στην απειλή ανακλήσεως της εξισώσεως.

Είναι, ωστόσο, προφανές ότι η συμφωνία των διαδίκων ως προς το θέμα αυτό δεν δε-

σμεύει το Δικαστήριο, μόνο αρμόδιο να ορίσει τον πραγματικό νομικό χαρακτήρα των αποφάσεων που φέρονται ενώπιόν του, και ότι το ζήτημα πρέπει να εξεταστεί στο σύνολό του.

Ως προς το σημείο αυτό, βρίσκω ήδη μερικές ενδιαφέρουσες σκέψεις στην πρόσφατη απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Απριλίου 1956, Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises κατά Ανωτάτης Αρχής, και στις προτάσεις του συναδέλφου μου Roemer επί της υποθέσεως αυτής.

Η απόφαση είναι εν μέρει περιπτωσιολογική. Εντούτοις, σ' ένα σημαντικό ζήτημα, έχει χαρακτήρα αποφάσεως αρχής, καθόσον ορίζει ότι, «υπ' αυτές τις προϋποθέσεις, για να μπορεί μια επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων να ασκήσει προσφυγή κατά αποφάσεως ή συστάσεως, αρκεί αυτή η απόφαση ή σύσταση να μην είναι γενική, αλλά να παρουσιάζει χαρακτήρα ατομικής αποφάσεως, *χωρίς να είναι ανάγκη να παρουσιάζει αυτό το χαρακτήρα σε σχέση με την προσφεύγουσα*». Πρόκειται, με δύο λόγια, για μια ευρεία ερμηνεία της εκφράσεως «που να τις αφορούν», που δεν είναι συνώνυμη με την έκφραση «των οποίων είναι αποδέκτες». Όπως είχε επισημάνει ο κύριος Roemer στις προτάσεις του, η στενή ερμηνεία, μη λαμβάνοντας υπόψη το ουσιαστικό αντικείμενο της αποφάσεως, θα οδηγούσε σε όχι και τόσο ικανοποιητικά αποτελέσματα: για παράδειγμα, η κατάργηση ενός ειδικού φόρου απευθύνεται, από τυπική άποψη, σ' εκείνον που πλήττονταν απ' αυτόν, αλλά *αφορά* στην πραγματικότητα αυτόν που προηγουμένως ωφελούνταν. Στην υπόθεση εκείνη συνέβαινε το αντίθετο: η προσβαλλόμενη σιωπηρή απόφαση *αρνούνταν* να καταργήσει μια επιβάρυνση που είχε, κατά τον προσφεύγοντα, χαρακτήρα παράνομης ειδικής επιβαρύνσεως, και της οποίας ήταν ένας από τους κύριους οφειλέτες: είναι προφανές ότι οι πραγματικοί ενδιαφερόμενοι ήταν οι βαρυνόμενοι με την επιβάρυνση και όχι ο ωφελούμενος απ' αυτήν. Γι' αυτόν τον λόγο το Δικαστήριο δέχτηκε ότι η απόφαση, που είχε από τη φύση της ατομικό χαρακτήρα, «αφορούσε» τον προσφεύγοντα παρ' όλο που δεν ήταν αποδέκτης της.

Έτσι αποκλείστηκε η στενή, αυστηρή, ερμηνεία της διατάξεως και δεν νομίζω ότι αυτή τη φορά οι προσφεύγουσες θα διαμαρτυρηθούν γι' αυτό. Αποκλείστηκε για να δώσει τη θέση της σε μια ερμηνεία που επιχειρεί να στηριχτεί στην έννοια του *συμφέροντος*, το οποίο, όπως υπενθύμισα στις προτάσεις μου επί των υποθέσεων 3/54 και 4/54, Rec.,τ. I, σ. 174, είναι συμφυής με την προσφυγή ακυρώσεως. Χωρίς αμφιβολία, δεν πρόκειται για οποιοδήποτε συμφέρον και, όπως επίσης είχα πει, αντί να αναθέσει στο Δικαστήριο τη διαμόρφωση νομολογίας προσαρμοσμένης στις διάφορες επιμέρους περιπτώσεις, η Συνθήκη προτίμησε να ρυθμίσει η ίδια το ζήτημα κυριαρχικά. Το έκανε, όπως έδειξε ο κύριος Roemer με μια διεισδυτική ανάλυση στις προαναφερθείσες προτάσεις του, είτε απαριθμώντας τα πρόσωπα που δικαιούνται να ασκήσουν προσφυγή (είναι το άρθρο 3, πρώτη παράγραφος, που προβλέπει απεριόριστα το δικαίωμα προσφυγής των κρατών μελών και του Συμβουλίου), είτε συγκεκριμενοποιώντας την έννοια του συμφέροντος με ορισμό (είναι η περίπτωση των επιχειρήσεων και ενώσεων στις οποίες αναφέρεται η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου, για τις οποίες το συμφέρον δεν αναγνωρίζεται παρά μόνον κατά το μέτρο που πρόκειται για «ατομικές αποφάσεις που τις αφορούν»)· και ο συνάδελφός μου υπενθύμισε ότι το τελευταίο αυτό σύστημα συναντάται σε ορισμένες εθνικές νομοθεσίες, ιδίως στο γερμανικό δίκαιο (που φτάνει μέχρι του σημείου να απαιτεί προσβολή *δικαιώματος*).

Αλλά, παρ' όλο που η Συνθήκη ρύθμισε έτσι το ζήτημα με απαρίθμηση ή ορισμό σε διατάξεις που δεσμεύουν τον δικαστή, ο τε-

λευταίος δικαιούται εξίσου — θα έλεγα μάλιστα οφείλει — να καθοδηγείται από τη βασική υποκρυπτομένη έννοια, δηλαδή την έννοια του συμφέροντος, προκειμένου να *ερμηνεύσει* τη διάταξη κατά το μέτρο που υφίσταται περιθώριο αβεβαιότητας. Νομίζω ότι η άποψη αυτή παραμένει μέσα στα όρια μιας ορθής μεθόδου ερμηνείας των διατάξεων — ακόμα και των διεθνούς δικαίου διατάξεων — και μέσα στη γραμμή που χάραξε η απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Απριλίου 1956.

Το πρόβλημα επομένως είναι, τι είναι ατομική απόφαση και τι είναι γενική απόφαση. Όπως παρατήρησε στις προτάσεις του επί των σχετικών με το Λουξεμβούργο υποθέσεων ο συνάδελφός μου Roemer — του οποίου τη γνώμη συμμερίζομαι και αυτή τη φορά απολύτως — δεν πρέπει εν προκειμένω να γίνει αναφορά στα εθνικά δίκαια παρά με μεγάλη επιφύλαξη, για τον διπλό λόγο ότι λαμβάνουν γενικά υπόψη άλλους παράγοντες απ' ό,τι η Συνθήκη και ότι, στα ίδια αυτά δίκαια, τα κριτήρια της διακρίσεως είναι συχνά ασαφή.

Αυτό που είναι σχετικά σαφές είναι η διάκριση μεταξύ, αφενός, του *κανονισμού*, δηλαδή της πράξεως που έχει σκοπό να ρυθμίσει μια γενική και απρόσωπη κατάσταση μέσω κανονιστικών διατάξεων και που, τουλάχιστον από άποψη ουσιαστική, έχει ίδιο χαρακτήρα με τον νόμο, στου οποίου τη συμπλήρωση αποσκοπεί τις περισσότερες φορές — και, αφετέρου, της *ατομικής πράξεως* που έχει ως αντικείμενο την εφαρμογή του κανόνα σε ορισμένο πρόσωπο (για παράδειγμα, κύρωση, άδεια ή άρνηση χορηγήσεως αδείας). Η δυσκολία όμως πηγάζει από το γεγονός ότι μεταξύ των δύο άκρων υπάρχει ολόκληρη σειρά ενδιαμέσων περιπτώσεων. Για ορισμένες η επιλογή είναι εύκολη: για παράδειγμα, οι *συλλογικές αποφάσεις* δεν είναι στην πραγματικότητα παρά ένα σύνολο ατομικών αποφάσεων (όπως ο πίνακας προαγωγών υπαλλήλων). Σε άλλες περιπτώσεις η δυσκολία είναι μεγαλύτερη. Έτσι συμβαίνει στις περιπτώσεις όπου η απόφαση εφαρμόζεται σε συγκεκριμένη περίπτωση, την οποία ρυθμίζει απευθείας, χωρίς εντούτοις τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται να προσδιορίζονται ονομαστικά, ή και χωρίς να είναι δυνατό να διαγνωσθεί κατ' άλλον τρόπο παρά μόνο με ειδική έρευνα των ατομικών περιπτώσεων ποια πρόσωπα αφορά.

Προς στήριξη μιας στενής ερμηνείας της εννοίας της ατομικής αποφάσεως, θα μπορούσε κανείς να επικαλεστεί το άρθρο 15 της Συνθήκης, κατά το οποίο «οι αποφάσεις και οι συστάσεις, όταν έχουν ατομικό χαρακτήρα, δεσμεύουν τον ενδιαφερόμενο από της κοινοποιήσεώς τους», ενώ «στις άλλες περιπτώσεις εφαρμόζονται διά μόνης της δημοσιεύσεώς τους». Νομίζω όμως, μαζί με τον κύριο Roemer, ο οποίος επίσης ερεύνησε αυτό το σημείο, ότι η διάταξη αυτή έχει βασικά ως σκοπό να ορίσει πότε αρκεί η δημοσίευση για να έχει η απόφαση υποχρεωτική ισχύ: αυτό ενδιαφέρει προπάντων όσον αφορά τις προθεσμίες της προσφυγής.

Νομίζω ότι προς επίλυση της δυσκολίας που παρουσιάζει αυτό που ονόμασα «ενδιάμεσες περιπτώσεις», θα ήταν σκόπιμο να ανατρέξουμε, τουλάχιστον επικουρικά, σ' ένα *υποκειμενικό κριτήριο σχετικότητας*. Θέλω να πω μ' αυτό ότι μια απόφαση που δεν έχει, ας υποθέσουμε, κανονιστικό χαρακτήρα και έχει ως προορισμό την απευθείας ρύθμιση συγκεκριμένης καταστάσεως, θα μπορούσε να θεωρηθεί ατομική απόφαση *έναντι των προσώπων* (επιχειρήσεων ή ενώσεων) τις οποίες η απόφαση αυτή, *θεωρούμενη στο σύνολο της*, αφορά ευθέως και αμέσως. Ο ατομικός χαρακτήρας θα πρέπει, αντίθετα, να αποκλειστεί όσον αφορά την ίδια απόφαση έναντι των προσώπων που δεν αφορά ευθέως ή δεν αφορά παρά μόνον εν μέρει. Η ιδέα είναι να ιδρυθεί μια σχέση, προφανώς όχι μαθη-

ματική αλλά αρκετά στενή, μεταξύ του *πεδίου εφαρμογής* της αποφάσεως και του *πεδίου των συμφερόντων* που αντιπροσωπεύει το πρόσωπο που στρέφεται κατά της αποφάσεως αυτής.

Η προσπάθεια αυτή μου φαίνεται δικαιολογημένη για δύο λόγους. Πρώτον, επιτρέπει να δοθεί στο άρθρο 33 μια ερμηνεία η οποία στηρίζεται βασικά στην έννοια του συμφέροντος που υποκρύπτεται, όπως είπα, σε κάθε άρθρο και που όπως δείχνουν όλα τα στοιχεία επηρέασε την απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Απριλίου 1956. Η έννοια του συμφέροντος είναι, εξάλλου, από τη φύση της σχετική.

Αφετέρου, η ίδια αυτή προσπάθεια έχει ως αποτέλεσμα να ανοίξει τον δρόμο προς το Δικαστήριο στις ενώσεις παραγωγών του άρθρου 48, πράγμα που επίσης μου φαίνεται αναγκαίο. Πράγματι, οι ενώσεις εκπροσωπούν συλλογικά συμφέροντα και ένας υπέρμετρος περιορισμός της έννοιας της ατομικής αποφάσεως θα καθιστούσε αδύνατη γι' αυτές στις περισσότερες περιπτώσεις την άσκηση του δικαιώματος προσφυγής που τους παρέχει το άρθρο 33: δεν θα μπορούσαν να προσφύγουν κατά γενικών αποφάσεων παρά μόνο σε περίπτωση «καταχρήσεως εξουσίας έναντι αυτών» και δεν θα μπορούσαν να προσβάλουν τις ατομικές αποφάσεις, υπό στενή έννοια (για παράδειγμα, κύρωση, άδεια), διότι είναι, νομίζω, κοινώς παραδεδεγμένη αρχή ότι ένα νομικό πρόσωπο όπως η ένωση ή το επαγγελματικό σωματείο δεν μπορεί να υποκατασταθεί στη θέση ενός από τα μέλη του για μια αγωγή που ανήκει στον τελευταίο υπό την ιδιότητά του αυτή: το πολύ πολύ έχει δικαίωμα παρεμβάσεως προς υποστήριξη τέτοιας αγωγής. Μπορώ να αναφερθώ σχετικά, για παράδειγμα, σε παγία νομολογία του γαλλικού Συμβουλίου της Επικρατείας (που αναφέρει ο Odent, Contentieux administratif, 1953-1954, III, σ. 542-543).

Οι ενώσεις επιχειρήσεων που προβλέπει το άρθρο 48 έχουν σημαντικό ρόλο μέσα στη Συνθήκη, τον οποίο ορίζει το ίδιο το άρθρο 48. Θεωρώ απαραίτητο να επεκταθεί ο ρόλος αυτός στη δικαστική επιδίωξη των συλλογικών συμφερόντων για τα οποία είναι υπεύθυνες, καθόσον μάλιστα — όπως αποδεικνύει η πείρα — ορισμένες αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής μπορούν να προσβάλουν τα συμφέροντα αυτά χωρίς κανένα κράτος μέλος να θεωρήσει σκόπιμο να ασκήσει προσφυγή. Μπορεί μάλιστα να λεχθεί ότι, όσον αφορά τον άνθρακα, αυτή περίπου είναι η κανονική κατάσταση, διότι, κανονικά, ιδίως δε όταν πρόκειται για ζητήματα τιμών, τα συμφέροντα των επιχειρήσεων άνθρακα συγκρούονται συγχρόνως με την Ανωτάτη Αρχή, της οποίας αποστολή είναι να «μεριμνά για τον καθορισμό χαμηλοτέρων τιμών» (άρθρο 3γ), με όλους τους καταναλωτές και ειδικότερα με τους βιομηχάνους σιδήρου και χάλυβα και με τις κυβερνήσεις, των οποίων η γενική οικονομική πολιτική επιδιώκει και αυτή, συνήθως, τη διατήρηση σε χαμηλά επίπεδα των τιμών του βασικού αυτού προϊόντος. Θα επιχειρήσω στη συνέχεια να εφαρμόσω τις σκέψεις αυτές στην παρούσα υπόθεση.

Καταρχάς, θεωρώ ότι η απόφαση 22/55 και το έγγραφο αποτελούν ένα αδιάσπαστο σύνολο, ακόμα και από νομική άποψη, εφόσον το ένα δεν είναι νοητό χωρίς το άλλο: έχουν και τα δύο το ίδιο αντικείμενο, την εξασφάλιση της εφαρμογής του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, που αναφέρεται στην εξίσωση, ο δε καθορισμός των τιμών πωλήσεως, που αποτελεί αντικείμενο της αποφάσεως 22/55, δεν έχει έννοια αν δεν συνοδεύεται από τον προσδιορισμό των συντελεστών εξισώσεως, ο οποίος προκύπτει από τον συνημμένο στο έγγραφο αυτό πίνακα.

Αφετέρου, δεν πρόκειται για απόφαση με κανονιστικό χαρακτήρα. Χαρακτηριστικό

παράδειγμα αποφάσεως η οποία δεν είναι κανονισμός αλλά έχει, ωστόσο, γενικό χαρακτήρα, διότι καθορίζει τις αρχές στις οποίες θα πρέπει στη συνέχεια να στηρίζονται οι εκτελεστικές αποφάσεις, μου φαίνεται ότι βρίσκεται στην απόφαση 6/53 της 5ης Μαρτίου 1953, σχετική με τις αρχές καθορισμού των ανωτάτων τιμών για τον άνθρακα στο εσωτερικό της Κοινής Αγοράς: μια τέτοια απόφαση δεν είναι κανονισμός, εφόσον έχει βασικά ως αντικείμενο να αποφασίσει, «υπό τις παρούσες συνθήκες», τον καθορισμό ανωτάτης τιμής για τον άνθρακα, είναι όμως γενική απόφαση με κανονιστικό χαρακτήρα, η οποία ορίζει κατά τρόπο γενικό και απρόσωπο τα της λειτουργίας του θεσπιζομένου συστήματος ανωτάτων τιμών και η οποία αποτελεί τη βάση ολόκληρης σειράς αποφάσεων που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της για τα διάφορα ανθρακωρυχεία και μάλιστα για συγκεκριμένες επιχειρήσεις στο εσωτερικό του ίδιου ανθρακωρυχείου. Δεν μπορεί, για τον λόγο αυτό, να προσβληθεί από καμία ένωση, ακόμα και αν υπήρχε ομοσπονδία που θα περιλάμβανε όλα τα ανθρακωρυχεία της Κοινότητας.

Εδώ η κατάσταση είναι τελείως διαφορετική. *Οι εφαρμοστέοι κανόνες βρίσκονται μέσα στη Σύμβαση*, καθώς εξάλλου και η ίδια η αρχή του έργου που πρέπει να πραγματοποιηθεί. Πρόκειται, απλούστατα, για την εφαρμογή των κανόνων αυτών σε μια κατάσταση συγκεκριμένη και σαφώς ορισμένη κατά χώρο και κατά χρόνο. Η απόφαση που έχει αυτό το αντικείμενο (χρησιμοποιώ σκόπιμα τον ενικό, διότι, για μένα, δεν υπάρχει στην πραγματικότητα παρά μια μόνον απόφαση) έχει ατομικό χαρακτήρα *έναντι* των βελγικών ανθρακωρυχείων, θεωρουμένων στο σύνολό τους και για τον λόγο αυτόν *αφορά* την ομοσπονδία υπό την οποία ακριβώς ενώνονται όλες οι επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται τα ανθρακωρύχεία αυτά, των οποίων τα συμφέροντα έχει ως αποστολή να υπερασπίζεται. Προτείνω επομένως οι δύο αποφάσεις να θεωρηθούν ως *«ατομικές αποφάσεις που αφορούν»* τη Fédération charbonnière de Belgique.

Όσον αφορά τις τρεις προσφεύγουσες επιχειρήσεις στην υπόθεση 9/55, το πράγμα έχει διαφορετικά και οι διακρίσεις είναι εδώ απαραίτητες. Ο ατομικός χαρακτήρας έναντι των επιχειρήσεων δεν μου φαίνεται ότι επιδέχεται αμφισβήτηση όσον αφορά την κατάργηση ή τη μείωση των συντελεστών εξισώσεως που εφαρμόζονται σ' αυτές, αναφερόμενες ονομαστικά στην απόφαση που περιέχεται στο έγγραφο της 28ης Μαΐου και στον συνημμένο σ' αυτήν πίνακα· το δέχεται, εξάλλου, και η Ανωτάτη Αρχή. Είναι εξίσου βέβαιο ότι δεν μπορεί να αναγνωριστεί ο ίδιος ατομικός χαρακτήρας, *έναντι των επιχειρήσεων αυτών*, στις διατάξεις που αναφέρονται στην απειλή καταργήσεως της εξισώσεως: μόνο μια μεταγενέστερη απόφαση που θα εφάρμοζε την απειλή σε μια απ' αυτές θα είχε έναντι αυτής τέτοιο χαρακτήρα.

Περισσότερες αμφιβολίες μπορούν να γεννηθούν σχετικά με τον καθορισμό των τιμών που προκύπτουν από την απόφαση 22/55. Θεωρώ, εντούτοις, ότι η απόφαση αυτή, της οποίας αντικείμενο είναι ο καθορισμός των τιμών κατά είδη και κατηγορίες, οι οποίες εφαρμόζονται αδιακρίτως σε όλα τα βελγικά ανθρακωρυχεία, δεν μπορεί να έχει ατομικό χαρακτήρα έναντι ορισμένης επιχειρήσεως.

Εισέρχομαι τώρα στην έρευνα του τρίτου και τελευταίου ζητήματος παραδεκτού:

Συνιστούν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις «κατάχρηση εξουσίας έναντι» των προσφευγουσών κατά το μέτρο που δεν τους αναγνωρίζεται ατομικός χαρακτήρας;

Στην πραγματικότητα, πρόκειται μάλλον για ερώτηση ουσίας, η οποία όμως επιδρά εν μέρει επί του παραδεκτού, σύμφωνα

τουλάχιστον με τη γνώμη που εξέθεσα στις προτάσεις μου επί των υποθέσεων 3/55 και 4/55 και προς την οποία, όπως είδα με ευχαρίστηση, συντάχθηκαν οι διάδικοι:

(i) Γενικές σκέψεις

Ως προς την έννοια της «καταχρήσεως εξουσίας» κατά το άρθρο 33 και της «καταχρήσεως εξουσίας έναντι αυτών» κατά τη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου, ας μου επιτραπεί να αναφερθώ στις προτάσεις μου επί των υποθέσεων 3/54 και 4/54, ASSIDER και ISA (Rec., τ. 1, σ. 149 επ.). Πράγματι, αφενός παραδέχομαι ειλικρινέστατα ότι, παρά τις σοβαρές σκέψεις επί του θέματος αυτού, που δεν χρονολογούνται μόνο από αυτή τη δίκη, παρά τις πολύ ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις που αναγνώστηκαν και ακούστηκαν στις παρούσες υποθέσεις, οι απόψεις στις οποίες κατέληξα στις προτάσεις μου επί των προσφυγών 3/54 και 4/54 δεν αλλάζουν σε κανένα σημείο. Διαπιστώνω μόνον ότι, ανάλογα με την περίπτωση, οι διάδικοι αναφέρονται στο ένα ή στο άλλο μέρος των προτάσεων αυτών, που προφανώς θεωρούν ευνοϊκό για την άποψή τους, αλλά ότι ποτέ μέχρι τώρα κανείς, απ' όσο γνωρίζω, δεν τους άσκησε συστηματική κριτική. Όσο για την αυτοκριτική, καίτοι σοβαρή, όπως μόλις είπα, δεν απέδωσε τίποτε!

Θα περιοριστώ, επομένως, σε μερικές συμπληρωματικές παρατηρήσεις:

1. Καταρχάς, δεν μπορώ να αφήσω αναπάντητες τις παρατηρήσεις που έκανε ένας από τους διαπρεπείς δικηγόρους των προσφευγουσών σχετικά με το τμήμα της αιτιολογικής εκθέσεως του κυρωτικού νόμου του Λουξεμβούργου. Είναι αλήθεια ότι η αιτιολογική έκθεση ενός νόμου, ή, ακριβέστερα, ενός σχεδίου νόμου, όπως και τα άλλα στοιχεία που συνηθίζεται να θεωρούνται ως «προπαρασκευαστικές εργασίες», δεν έχει υποχρεωτική ισχύ όσον αφορά την ερμηνεία του νομοθετικού κειμένου και, ειδικότερα, δεν μπορεί ποτέ να αντιταχθεί στο ίδιο το κείμενο του νόμου, όταν αυτό είναι σαφές και απερίφραστο. Γίνεται όμως παγκοσμίως δεκτό ότι οι δικαστές μπορούν να ανατρέχουν σ' αυτήν πληροφοριακώς και να αντλούν στοιχεία τέτοιας φύσεως που να επιτρέπουν ενδεχομένως να διαφωτίζεται η σκέψη του νομοθέτη. Είναι αλήθεια ότι οι δικαστές έχουν προς τον σκοπό αυτό κάθε ελευθερία εκτιμήσεως. Χωρίς αμφιβολία, όταν πρόκειται για Συνθήκη, τα εσωτερικά έγγραφα που αφορούν τη διαδικασία κυρώσεως δεν μπορεί παρά να έχουν σχέση με την πρόθεση ή τη σκέψη μιας από τις υπογράφουσες κυβερνήσεις. Δεν πρέπει όμως να υποτεθεί ότι μια κυβέρνηση, παρουσιάζοντας τη Συνθήκη προς κύρωση στο Κοινοβούλιό της, μπορεί ποτέ να εκφράσει γνώμη την οποία γνωρίζει ότι δεν συμμερίζονται οι κυβερνήσεις των άλλων κρατών που την υπέγραψαν, γνώμη η οποία, τουλάχιστον κατά την αντίληψή της, δεν αντικατοπτρίζει την κοινή τους συμφωνία. Όσον αφορά τη Συνθήκη της 18ης Απριλίου 1951, οι προπαρασκευαστικές εργασίες της ίδιας της Συνθήκης είναι σχεδόν ανύπαρκτες — ή μυστικές (πράγμα που καταλήγει στο ίδιο αποτέλεσμα)· οι εθνικές αιτιολογικές εκθέσεις έχουν επομένως, για τον λόγο αυτόν, μεγαλύτερη σημασία, καθόσον μάλιστα έγινε κάποιος συντονισμός αυτών των αιτιολογικών εκθέσεων κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται οι αντιφάσεις μεταξύ τους, πράγμα που θα ήταν πολύ λυπηρό.

Ύστερα απ' αυτά, πρέπει να πω ότι από την πλευρά μου δεν είχα επικαλεστεί το επιχείρημα αυτό παρά μόνο προς υποστήριξη γνώμης, η οποία βασικά θεμελιώνεται στο ίδιο το *γράμμα* του άρθρου 33, το εν λόγω σχόλιο όμως αντικατοπτρίζει με τόση σαφήνεια τη βεβαιότατη πρόθεση των συντακτών της Συνθήκης επί του εριζομένου ζητήματος ώστε μου είχε φανεί αδύνατο να μην του αναγνωρίσω κάποια αξία.

2. Αντίθετα προς όσα υποστηρίζει η Ανωτάτη Αρχή, νομίζω ότι δεν μπορεί να δοθεί στις λέξεις «κατάχρηση εξουσίας» διαφορετική έννοια στην πρώτη και στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 33. Υπάρχει μόνο στη δεύτερη παράγραφο μια *συμπληρωματική* προϋπόθεση: πρέπει η προβαλλόμενη κατάχρηση εξουσίας να έχει διαπραχθεί *έναντι* του προσφεύγοντος.

Χωρίς αμφιβολία, η άποψη αυτή καταλήγει σε διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της δεύτερης παραγράφου πέραν της περιπτώσεως καταχρήσεως εξουσίας, η οποία συνίσταται σε «συγκάλυψη» μιας ατομικής αποφάσεως υπό την εξωτερική εμφάνιση μιας γενικής αποφάσεως, αλλά, όπως είχα επισημάνει στις προηγούμενες προτάσεις μου (Rec., τ. 1, σ. 172), η εξήγηση αυτή της συγκαλυμμένης ατομικής αποφάσεως, παρ' όλο που είναι, κατά τη γνώμη μου, η μόνη ευλογοφανής, δεν μπορεί να αντιταχθεί στην εφαρμογή της διατάξεως όπως έχει, καθόσον η αυστηρή ερμηνεία καταλήγει στην πράξη να στερήσει από κάθε περιεχόμενο τις προσφυγές που ασκούν οι ενώσεις κατά των γενικών αποφάσεων. Είναι αλήθεια ότι, αν το Δικαστήριο ακολουθούσε τις προτάσεις μου σχετικά με τη φύση των ατομικών αποφάσεων που αφορούν τις ενώσεις, το μειονέκτημα αυτό πρακτικά θα περιοριζόταν από το ίδιο το γεγονός της μειώσεως του αριθμού των αποφάσεων που έχουν γενικό χαρακτήρα έναντι των ενώσεων· εν τούτοις, η αντίρρηση διατηρεί την αξία της.

3. Θα ήθελα ακόμα να διατυπώσω μερικές παρατηρήσεις σχετικά με την ίδια την έννοια της καταχρήσεως εξουσίας στο άρθρο 33.

α) Με ικανοποίηση διαπίστωσα ότι οι διάδικοι ήταν σύμφωνοι σχετικά με τον *ορισμό* της καταχρήσεως εξουσίας *ως χρήσεως, εκ μέρους δημοσίας αρχής, των εξουσιών της προς σκοπό άλλον από εκείνον για τον οποίο της παρασχέθηκαν*· οι εκπρόσωποι, μάλιστα, των προσφευγουσών θα προτιμούσαν μάλλον τη λέξη «στόχος» («objet» ή «objectif») από τη λέξη «σκοπός» («but»).

Πώς όμως να εξηγηθεί, τότε, ότι διαφωνία επανεμφανίζεται εξίσου πλήρης όταν πρόκειται για τη μετάβαση από τον ορισμό στην εφαρμογή; Πώς να εξηγηθεί το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες κατορθώνουν, *σε όλες τις περιπτώσεις*, να επικαλούνται συγχρόνως λόγο περί καταχρήσεως εξουσίας και λόγο περί παρανομίας;

Στο σημείο αυτό εμπλέκεται μια θεωρία μυστηριώδης για μένα, την οποία ομολογώ ότι, παρ' όλο που κατέβαλα επίμονες προσπάθειες, δεν ήμουν μέχρι στιγμής σε θέση να κατανοήσω, η λεγόμενη θεωρία της «αντικειμενικής καταχρήσεως εξουσίας», που αντιτάσσεται στη θεωρία, η οποία στηρίζεται αποκλειστικά σε κριτήριο προθέσεως.

Όταν λέω ότι δεν κατανοώ τη λεγόμενη «αντικειμενική» θεωρία, εννοώ ότι δεν την κατανοώ, *έχοντας ως βάση τον κλασσικό ορισμό*, αυτόν που μόλις προ ολίγου υπενθύμισα.

Ας επανέλθουμε σ' αυτό τον ορισμό: μια αρχή χρησιμοποιεί την εξουσία της για σκοπό άλλο (ή αν προτιμάτε, για άλλο στόχο ή επιδιώκοντας άλλο στόχο) από εκείνον για τον οποίο τής παρασχέθηκε η εξουσία αυτή.

Αυτό προϋποθέτει καταρχάς ότι η εν λόγω αρχή *έχει* εξουσία και μάλιστα διακριτική, τουλάχιστον μέσα σε ορισμένα όρια. Πράγ-

ματι, αφενός, αν δεν έχει αυτή την εξουσία, δεν μπορεί προφανώς να την καταχρασθεί σε σχέση με τον νόμιμο σκοπό της· εάν δε, αφετέρου, έχει εξουσία, αλλά υπό προϋποθέσεις τέτοιες ώστε να *υποχρεούται νομικώς* να την ασκεί υπό ορισμένη έννοια και όχι υπό άλλη, ούτε σ' αυτή την περίπτωση ανακύπτει ζήτημα καταχρήσεως εξουσίας: πρόκειται για τη λεγόμενη «δέσμια αρμοδιότητα».

Όσον αφορά, εξάλλου, το κριτήριο της προθέσεως, δεν μένω προσκολλημένος σ' αυτό, αν η έκφραση αυτή δυσαρεστεί ή φοβίζει ορισμένους. Δεν πρόκειται, προφανώς, για «εξέταση νεφρών και καρδιών» και για γνώση των σκέψεων ή των μυστικών υστεροβουλιών που μπορεί να είχε ο συντάκτης της πράξεως όταν έλαβε την απόφαση· η ψυχολογικού χαρακτήρα έρευνα αυτή θα ήταν ακόμη πιο γελοία καθόσον μάλιστα η απόφαση μπορεί να προέρχεται, όπως εν προκειμένω, από συλλογική αρχή· πρόκειται όμως για το ζήτημα *ποιος υπήρξε ο σκοπός* (ή ο στόχος...) *που επεδίωκε στην πραγματικότητα* ο εκδότης της πράξεως, όταν έλαβε την απόφαση, κατά τρόπο ώστε να μπορεί να συγκριθεί ο σκοπός αυτός με αυτόν που θα έπρεπε να επιδιώξει και που μέχρις αποδείξεως του εναντίου θεωρείται ότι επιδιώχθηκε· ως απόδειξη σχετικά δεν μπορούν να χρησιμεύσουν τα *αποτελέσματα* της αποφάσεως και ιδίως η παρανομία της, ακόμα δε λιγότερο η υπέρβαση αρμοδιότητας — αλλιώς οι λέξεις δεν έχουν πλέον έννοια.

Πώς όμως να αποδειχθεί ο πράγματι επιδιωκόμενος σκοπός; Η απόδειξη αυτή μπορεί να προκύπτει από ένα ή περισσότερα πραγματικά στοιχεία, (όπως αλληλογραφία, δηλώσεις κ.λπ.) με *χαρακτήρα, επομένως, αυστηρά αντικειμενικό,* τα οποία θα δείξουν ότι ο εκδότης της πράξεως δεν απέβλεπε πράγματι στον νόμιμο σκοπό (ή στόχο), αλλά σ' άλλον που δεν είναι νόμιμος.

β) Θα ήθελα να κάνω δύο ακόμα παρατηρήσεις:

I) Δέχομαι απολύτως (και δεν είπα ποτέ το αντίθετο) ότι η κατάχρηση εξουσίας μπορεί να υφίσταται ακόμη και σε περίπτωση που ο ίδιος *ο νόμος ορίζει* τον σκοπό ή τον στόχο που πρέπει να επιδιώκει η αρχή: η περίπτωση αυτή απαντάται συχνά στη Συνθήκη και είναι ακριβώς η του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, της Συμβάσεως που μας ενδιαφέρει εν προκειμένω. Τίποτε, πράγματι, δεν θα ήταν πιο αυθαίρετο από τον αποκλεισμό της καταχρήσεως εξουσίας *για μόνο τον λόγο* ότι ο σκοπός συμβαίνει να ορίζεται από μια διάταξη. Μόνο όμως κατά το μέτρο που η εξουσία υφίσταται και που έχει χαρακτήρα διακριτικής εξουσίας μπορεί να νοηθεί κατάχρηση της εξουσίας αυτής: αν υπάρχει υπέρβαση των ορίων, υπάρχει υπέρβαση εξουσίας και όχι κατάχρηση, πράγμα που στο σύστημα της Συνθήκης εκφράζεται είτε ως αναρμοδιότητα είτε ως παράβαση του νόμου (ή και τα δύο συγχρόνως, καθόσον οι κανόνες περί αρμοδιότητας ορίζονται εν γένει από τον νόμο).

II) Προς στήριξη της απόψεως περί διευρύνσεως της κλασσικής εννοίας της καταχρήσεως εξουσίας για την εφαρμογή του άρθρου 33, έχει συχνά υποστηριχθεί ότι η έννοια αυτή στην πράξη ποτέ δεν θα εφαρμοζόταν θετικά λόγω της φύσεως και του ρόλου της αρχής που καλείται να παρέμβει για να εφαρμοστεί η Συνθήκη. Πώς μπορεί, λένε, να νοηθεί ότι η Ανωτάτη Αρχή μπορεί να κατέλθει σε τέτοιο επίπεδο ώστε να διαπράξει τη λεγόμενη «ποταπή» κατάχρηση εξουσίας; Θα υποβιβαζόταν έτσι στο επίπεδο του κοινοτάρχη.

Η αντίρρηση αυτή είναι, κατά τη γνώμη μου, εντελώς εσφαλμένη.

Αγνοεί, καταρχάς, ότι οι πιο μεγάλοι έχουν μερικές φορές μεγάλες αδυναμίες...

Κυρίως όμως λησμονεί δύο πράγματα: *το πρώτο* είναι ότι η κλασσική αντίληψη περί καταχρήσεως εξουσίας ουδόλως περιορίζεται στις «ποταπές» περιπτώσεις, ή μάλλον, για να αποφευχθεί αυτή η αναμφίβολα υπερβολική λέξη, στις περιπτώσεις όπου ένα ειδικό ή προσωπικό συμφέρον έλαβε τη θέση του γενικού συμφέροντος. Υπό την παραδοσιακή της μορφή, η κατάχρηση εξουσίας απαντάται και σε περιπτώσεις όπου ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι απολύτως έντιμος, ακόμη και απολύτως νόμιμος, αλλά δεν είναι αυτός που έπρεπε να είναι: το κλασσικό παράδειγμα είναι η χρήση των εξουσιών της αστυνομίας προς εξυπηρέτηση οικονομικού συμφέροντος. Υπάρχει επίσης η λεγόμενη «κατάχρηση διαδικασίας», που συνίσταται στη χρήση απλούστερης διαδικασίας προς αποφυγή των τύπων τής πράγματι εφαρμοστέας διαδικασίας που θεωρούνται επαχθέστεροι.

Η *δεύτερη παρατήρηση* είναι ότι, αν η κατάχρηση εξουσίας θεωρηθεί υπ' αυτό το πρίσμα, μπορεί να γίνει αντιληπτό ότι η Ανωτάτη Αρχή *είναι κατ' εξοχήν σε θέση να τη διαπράξει*. Δεν μπορεί, για παράδειγμα, να χρησιμοποιήσει τις εξουσίες της (ή να αρνηθεί να τις χρησιμοποιήσει), προς όφελος της γενικής οικονομικής πολιτικής ενός κράτους μέλους, παραμελώντας τα συμφέροντα με των οποίων την εξυπηρέτηση είναι επιφορτισμένη; Δεν της προσάπτεται αυτό ακριβώς στην παρούσα υπόθεση και δεν έγινε ακριβώς ανάλογη παρατήρηση σε βάρος της Ανωτάτης Αρχής σε μια άλλη υπόθεση, επίσης σχετική με άνθρακα; Έχει ήδη γίνει σχετικός υπαινιγμός ενώπιον του Δικαστηρίου και γι' αυτό ας μου επιτραπεί και σ' εμένα αυτός ο υπαινιγμός. Δεν θα ήταν, αν μου επιτρέπεται η έκφραση, κατάχρηση εξουσίας «στα μέτρα» της Ανωτάτης Αρχής η χρήση των εξουσιών της κατά τρόπο αντίθετο προς τα συμφέροντα των παραγωγών άνθρακα προς εξυπηρέτηση της πολιτικής, έστω απολύτως έντιμης και εμπνεόμενης από τις αγνότερες αντιλήψεις περί γενικού συμφέροντος, ενός δυναμικού υπουργού Οικονομίας, είτε Βέλγου είτε Γερμανού;

Το να αποδειχθεί είναι άλλο ζήτημα. Αυτό που θέλησα όμως να δείξω, είναι ότι δεν είναι ορθό να υποστηρίζεται πως η κλασσική αντίληψη περί καταχρήσεως εξουσίας θα ήταν σχεδόν αδιανόητη στο πλαίσιο της Συνθήκης· το αντίθετο μου φαίνεται ορθό.

(ii) Εφαρμογή στην προκειμένη υπόθεση

Μένει τώρα η εφαρμογή των αρχών αυτών στην προκειμένη υπόθεση με εξέταση της πραγματικής φύσεως καθενός από τους προβαλλόμενους λόγους.

Προς τον σκοπό αυτόν θα αναφερθώ στην απαρίθμηση των λόγων όπως γίνεται στο υπόμνημα απαντήσεως των τριών εταιριών της Campine, σελίδα 12, γιατί εκεί είναι πληρέστερη και το ζήτημα ενδιαφέρει κυρίως τις εταιρίες (και μάλιστα αποκλειστικά αυτές, αν συμφωνήσετε με τις προτάσεις μου όσον αφορά την ατομική φύση των αποφάσεων έναντι της Fedechar).

Πρώτος λόγος — «Η Ανωτάτη Αρχή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, άλλως αποφάσισε εκτός της αρμοδιότητός της, και/ή παραβίασε τη Συνθήκη, θεσπίζοντας τιμοκατάλογο εξουσιαστικά.»

Όλη η επί του θέματος αυτού συζήτηση αφορά αποκλειστικά το ζήτημα αν οι σχετικές διατάξεις και ιδίως του άρθρου 26 της Συμβάσεως επιτρέπουν ή όχι στην Ανωτάτη

Αρχή να θεσπίσει τιμοκατάλογο «εξουσιαστικά», χωρίς τη συναίνεση των παραγωγών. Είναι αμιγώς θέμα νομιμότητας, εντελώς άσχετο από την κατάχρηση εξουσίας. Αφετέρου, αφορά την απόφαση 22/55 η οποία, κατά τη γνώμη μου, δεν έχει ατομικό χαρακτήρα έναντι των τριών επιχειρήσεων. Δεν μπορεί να γίνει επίκληση του λόγου καθόσον διατυπώνεται στην προσφυγή 9/55.

Δεύτερος λόγος — «Η Ανωτάτη Αρχή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, άλλως αποφάσισε εκτός της αρμοδιότητός της και/ή παραβίασε τη Συνθήκη επιβάλλοντας μειωμένες τιμές.»

Σχετικά, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν καταρχάς ότι διαρθρωτική μεταρρύθμιση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με τεχνητή μείωση των τιμών πωλήσεως, καθόσον η μείωση αυτή πρέπει να είναι το αποτέλεσμα των μειώσεων της τιμής κόστους λόγω των επενδύσεων, της ορθολογικής οργανώσεως και του εκσυγχρονισμού του παραγωγικού μηχανισμού, πράγμα που πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα για τις επιχειρήσεις να αφήνονται ελεύθερες να ωφελούνται από την ευνοϊκή συγκυρία, όποτε παρουσιάζεται — όπως συνέβη στην προκειμένη περίπτωση.

Πρόκειται, επομένως, για το ζήτημα, αν η Ανωτάτη Αρχή *έχει ή όχι δικαίωμα* να καθορίζει μειωμένες τιμές χωρίς να λαμβάνει υπόψη τη συγκυρία: είναι ζήτημα ξένο προς *τον σκοπό* της διατάξεως, ο οποίος συνίσταται στην επίτευξη προσεγγίσεως των τιμών μεταξύ τους· δεν αμφισβητείται ότι η Ανωτάτη Αρχή ενήργησε ενόψει της προσεγγίσεως αυτής· δεν μπορεί επομένως να ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας.

Σχετικά με τον ίδιο λόγο, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Ανωτάτη Αρχή κακώς εξομοίωσε τις τιμές της κοινής αγοράς προς τις τιμές του Ruhr.

Πρόκειται εδώ για ισχυρισμό περί *πραγματικής πλάνης* σχετικά με την έννοια της εκφράσεως «τιμές της Κοινής Αγοράς» κατά το άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, και όχι περί καταχρήσεως εξουσίας.

Και σ' αυτή την περίπτωση, οι τρεις προσφεύγουσες επιχειρήσεις δεν μπορούν να επικαλεστούν τον λόγο στο σύνολό του.

Τρίτος λόγος - «Η Ανωτάτη Αρχή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, άλλως αποφάσισε εκτός της αρμοδιότητάς της και/ή παραβίασε τη Συνθήκη επιβάλλοντας μειωμένες τιμές χωρίς να λάβει υπόψη το προβλεπόμενο κόστος παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου.»

Εξέφρασα ήδη τις σοβαρές αμφιβολίες μου σχετικά με το παραδεκτό αυτού του λόγου, τον οποίο οι τρεις εταιρίες της Campine δεν διατύπωσαν, τουλάχιστον ρητά, παρά μόνο στο υπόμνημα απαντήσεώς τους.

Εν πάση περιπτώσει, στον λόγο αυτόν πρέπει να δοθεί η ίδια απάντηση όπως και στους δύο προηγούμενους: το γεγονός ότι δεν ελήφθη υπόψη το προβλεπόμενο κόστος παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου συνιστά όχι κατάχρηση εξουσίας, αλλά παράβαση του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, που προβλέπει ρητά τη σχετική υποχρέωση.

Τέταρτος λόγος — «Η Ανωτάτη Αρχή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας δρώντας υπό την πίεση της Βελγικής Κυβερνήσεως ή

τουλάχιστον προς επίτευξη ιδίων σκοπών της πολιτικής της Βελγικής Κυβερνήσεως, ξένων όμως προς τη Συνθήκη.»

Ο λόγος αυτός έχει τυπικά χαρακτήρα λόγου περί καταχρήσεως εξουσίας. Αν συμφωνείτε με την άποψή μου ως προς την ερμηνεία της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 33, θα δεχθείτε χωρίς αμφιβολία ότι αυτή η κατάχρηση εξουσίας, αν υποτεθεί αποδεδειγμένη, πράγματι διαπράχθηκε «έναντι» των τριών προσφευγουσών εταιριών που είναι τα πραγματικά θύματα της επιλεκτικότητας. Αυτό μου φαίνεται ορθό για τις δύο αποφάσεις ως σύνολο λόγω του αδιαιρέτου χαρακτήρα τους τόσο από νομική όσο και από πραγματική άποψη, έχει δε ως συνέπεια ότι οι τρεις εταιρίες μπορούν εκτός από τον λόγο περί καταχρήσεως εξουσίας να προβάλουν το σύνολο των λόγων περί νομιμότητος εάν, τουλάχιστον, γίνει δεκτή η άποψη που υποστήριξα στις προτάσεις μου στις υποθέσεις 3 και 4/54 (Rec., τ. I, σ. 148) *και τις οποίες δέχονται οι διάδικοι της παρούσης υποθέσεως*. Ας σημειωθεί ότι το πλεονέκτημα αυτό θα μπορούσε να μην είναι αμιγώς θεωρητικό, τουλάχιστον ως προς τις *συνέπειες* της αποφάσεως, αν όχι ως προς το διατακτικό της, το οποίο δεν θα μπορούσε προφανώς να είναι παρά ακυρωτικό. Υπενθυμίζω, όμως, ότι ο λόγος αυτός, σαφώς διακεκριμένος από όλους τους άλλους, δεν προβλήθηκε, έστω και έμμεσα, στην προσφυγή 9/55. Δεν θα μπορέσει επομένως να εξεταστεί παρά μόνον επί της προσφυγής 8/55.

Πέμπτος λόγος — «Η Ανωτάτη Αρχή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, άλλως αποφάσισε εκτός της αρμοδιότητάς της, και/ή παραβίασε τη Συνθήκη απειλώντας ανάκληση της εξισώσεως για τις επιχειρήσεις που θα αρνούνταν να προβούν στις επενδύσεις που κρίνονται απαραίτητες ή σε ανταλλαγές κοιτασμάτων.»

Επ' αυτού του σημείου, όπως ήδη είπα, το έγγραφο της 28ης Μαΐου δεν έχει ατομικό χαρακτήρα έναντι των *τριών εταιριών*, όπως εξάλλου και οι ίδιες αναγνωρίζουν. Αφετέρου, το ζήτημα είναι αν η Ανωτάτη Αρχή *έχει ή όχι εξουσία* να λάβει τέτοιο μέτρο και όχι αν, κατά την ενέργεια αυτή, επιδίωκε σκοπό άλλον από την προσέγγιση των τιμών, πράγμα που φαίνεται αναμφισβήτητο: δεν πρόκειται για κατάχρηση εξουσίας.

Έκτος λόγος — «Η Ανωτάτη Αρχή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, άλλως αποφάσισε εκτός της αρμοδιότητάς της και/ή παραβίασε τη Συνθήκη αποσυνδέοντας την εξίσωση από τον τιμοκατάλογο και επιβάλλοντας τιμοκατάλογο αρνούμενη την εξίσωση.»

Δεν μου φαίνεται ότι ο λόγος αυτός μπορεί να διαχωριστεί από τον έβδομο και τελευταίο, με τον οποίο δεν αποτελεί παρά έναν λόγο και ο οποίος έχει ως εξής:

Έβδομος λόγος — «Η Ανωτάτη Αρχή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, άλλως αποφάσισε εκτός της αρμοδιότητάς της και/ή παραβίασε τη Συνθήκη, αρνούμενη την εξίσωση, ή παραχωρώντας κατώτερη εξίσωση, στις τρεις προσφεύγουσες, ενώ τους επιβάλλει για τα ίδια είδη άνθρακος τον ίδιο τιμοκατάλογο που επιβάλλει στους άλλους παραγωγούς.»

Πρόκειται εδώ για το έγγραφο της 28ης Μαΐου, το οποίο, κατά γενική ομολογία, έχει χαρακτήρα ατομικής αποφάσεως έναντι των προσφευγουσών. Δεν υπάρχει αμφιβολία περί του παραδεκτού της προσφυγής επ' αυτού του σημείου και μπορούν να προβληθούν όλοι οι λόγοι του άρθρου 33.

Συνοψίζοντας, νομίζω ότι η προσφυγή 9/55 δεν είναι παραδεκτή παρά μόνον όσον αφορά την απόφαση η οποία στερεί την εξίσωση από τις τρεις προσφεύγουσες εταιρίες ή δεν τους χορηγεί παρά μόνο μειωμένη εξίσωση, επιβάλλοντάς τους τιμοκατάλογο. Αυτό, εξάλλου, το σημείο τις ενδιαφέρει περισσότερο, όπως ομολογούν οι ίδιες. Όσον αφορά την προσφυγή 8/55, είμαι της γνώμης ότι είναι παραδεκτή επί όλων των σημείων και ως προς όλους τους προβαλλόμενους λόγους βάσει του άρθρου 33.

Πριν τελειώσω με τα δικονομικά αυτά ζητήματα, θα ήθελα να κάνω μια τελευταία παρατήρηση.

Η έρευνα που μόλις έκανα σχετικά με τους λόγους, οι οποίοι προβάλλονται με την προσφυγή 9/55, δείχνει κατά τρόπο εναργή ότι η κατάχρηση εξουσίας, αν γίνει δεκτή υπό υπέρμετρα ευρεία έννοια, συγχέεται στην πράξη με την παράβαση του νόμου ή την αναρμοδιότητα, έτσι ώστε, με τον έμμεσο αυτό τρόπο, θα αναγνωρίζονταν στις επιχειρήσεις και τις ενώσεις τους τα ίδια δικαιώματα κατά των γενικών αποφάσεων, όπως και στα κράτη και το Συμβούλιο. Μία τέτοια συνέπεια, τόσο προφανώς, όσο και ευθέως αντίθετη προς το άρθρο 33, αρκεί, κατά τη γνώμη μου, για να καταδικαστεί η άποψη περί ευρείας ερμηνείας.

Νομίζω, αντίθετα, ότι η ερμηνεία που σας προτείνω, κατά το μέτρο που προκύπτει από μια ευρεία και συγχρόνως στηριζόμενη στις συγκεκριμένες σχέσεις θεώρηση της ατομικής αποφάσεως, δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 33, αλλά παραμένει εντός του πνεύματος της διατάξεως αυτής, αναφερόμενη στην έννοια, σχετική βασικά, του συμφέροντος που αποτελεί τη βάση της προσφυγής ακυρώσεως. Προς αυτή την κατεύθυνση νομίζω ότι πρέπει να οδηγεί η — απολύτως νόμιμη — προσπάθεια για όσο το δυνατόν ευρύτερη δυνατότητα προσβάσεως των διοικουμένων στο Δικαστήριο και όχι μέσω της «διασπάσεως» μιας εννοίας, όπως η κατάχρηση εξουσίας, που είναι λεπτή στον χειρισμό της, και η οποία, όποια και αν είναι η σημασία της, δεν είχε ποτέ παρά ρόλο λίγο-πολύ περιθωριακό στην πρακτική εφαρμογή της προσφυγής ακυρώσεως.

VI — Επί της ουσίας

Ας έλθουμε — επιτέλους — στην εξέταση της ουσίας. Προτείνω να εξεταστούν διαδοχικά οι λόγοι περί νομιμότητας και ο λόγος περί καταχρήσεως εξουσίας, με κατάταξη των πρώτων κατά σειρά κάπως διαφορετική από εκείνη κατά την οποία τους παρουσίασαν οι διάδικοι, είτε στα δικόγραφα των προσφυγών τους είτε στα υπομνήματα απαντήσεώς τους (στα οποία μόλις προ ολίγου αναφέρθηκα) είτε στις προφορικές τους παρατηρήσεις. Καλύτερα, εξάλλου, να γίνεται λόγος για «αιτιάσεις» παρά για λόγους.

Η σειρά αυτή είναι η εξής:

1. Εξουσιαστικός καθορισμός τιμών: είναι η αιτίαση υπ' αριθμόν 1 των υπομνημάτων απαντήσεως, η οποία στηρίζεται βασικά στην παράβαση του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, της Συμβάσεως.

2. Καθορισμός μειωμένων τιμών, χωρίς να ληφθεί υπόψη η συγκυρία. Είναι το πρώτο μέρος της υπ' αριθμόν 2 αιτιάσεως των απαντήσεων.

3. Αποσύνδεση της εξισώσεως από τον τιμοκατάλογο. Δεν μπορεί συγχρόνως να επιβάλλεται τιμοκατάλογος και να μην κα-

ταβάλλεται εξίσωση, ούτε να επιβάλλεται σε ορισμένες επιχειρήσεις για τα ίδια είδη ο ίδιος τιμοκατάλογος όπως στις άλλες επιχειρήσεις, χωρίς να χορηγείται εξίσωση ή με χορήγηση μειωμένης μόνο εξισώσεως. Είναι οι αιτιάσεις υπ' αριθμούς 6 και 7 των απαντήσεων.

4. Η απειλή της καταργήσεως της εξισώσεως. Είναι η αιτίαση υπ' αριθμόν 5 των απαντήσεων.

5. Σφάλμα της Ανωτάτης Αρχής σχετικά με τον προσδιορισμό των τιμών της Κοινής Αγοράς, που δεν είναι οι τιμές του Ruhr. Είναι το δεύτερο μέρος της αιτιάσεως υπ' αριθμόν 2 των απαντήσεων.

6. Σφάλμα ως προς τον προσδιορισμό του προβλεπομένου κόστους παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου. Είναι η αιτίαση υπ' αριθμόν 3 των απαντήσεων.

7. Ο λόγος περί καταχρήσεως εξουσίας. Είναι η αιτίαση υπ' αριθμόν 4 των απαντήσεων.

Πρώτη αιτίαση — Εξουσιοδοτικός καθορισμός τιμών.

Υποστηρίζεται ότι ούτε το άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, ούτε καμία άλλη διάταξη της Συνθήκης ή της Συμβάσεως επέτρεπε στην Ανωτάτη Αρχή να καθορίζει μόνη, εξουσιαστικά, και χωρίς τη συναίνεση των παραγωγών, τις τιμές του βελγικού άνθρακα για την εφαρμογή της εξισώσεως.

Πρώτον, ένα επιχείρημα, γραμματικό, το οποίο στηρίζεται στη διατύπωση της τελευταίας περιόδου του εδαφίου α: «Ο τιμοκατάλογος που ορίζεται με τη βάση αυτή δεν δύναται να μεταβληθεί χωρίς τη συμφωνία της Ανωτάτης Αρχής»: η διάταξη αυτή δεν μπορεί να έχει έννοια παρά μόνο αν ο τιμοκατάλογος δεν καθορίζεται από την Ανωτάτη Αρχή. Από ποιον καθορίζεται επομένως; Από μόνους τους παραγωγούς, ελλείψει κάθε αντίθετης ενδείξεως.

Πράγματι — και εδώ αποδύεται κανείς σε ερμηνεία της Συνθήκης — το σύστημα που καθιερώνει η Συνθήκη είναι σύστημα αγοράς και οικονομίας της αγοράς, στο οποίο οι τιμές καθορίζονται ελεύθερα από τους παραγωγούς, ενώ ο ρόλος της δημοσίας αρχής πρέπει να περιορίζεται στο να εξασφαλίζει ελεύθερο και, ιδίως χωρίς διακρίσεις, ανταγωνισμό. Οι σκοποί των οποίων την επιδίωξη αναθέτει η Συνθήκη στην Κοινότητα πρέπει να πραγματοποιούνται φυσικά με τον ελεύθερο ανταγωνισμό, οι εξουσίες παρεμβάσεως δεν μπορούν να ασκούνται παρά μόνο σε περίπτωση ανάγκης και υπό τις διαδικαστικές εγγυήσεις που καθορίζονται ρητά προς τον σκοπό αυτόν. Εφόσον το άρθρο 26 δεν προβλέπει καμιά εξαίρεση από τις αρχές αυτές, δεν μπορεί να συμπληρωθεί, καθόσον μάλιστα το άρθρο 1, παράγραφος 5, της Συμβάσεως ορίζει ρητά ότι οι διατάξεις της Συνθήκης εφαρμόζονται από της ενάρξεως της ισχύος της «*με την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων* και των συμπληρωματικών διατάξεων που προβλέπονται από την παρούσα Σύμβαση ...». Η Σύμβαση πρέπει επομένως να ερμηνευθεί κατ' εξοχήν στενά και κατά το μέτρο που δεν χορηγεί ρητά ειδικές εξουσίες στην Ανωτάτη Αρχή, η τελευταία δεν έχει κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου παρά μόνο εκείνες τις εξουσίες που της αναγνωρίζονται από τη Συνθήκη. Όσον αφορά τις τιμές, οι εξουσίες αυτές προβλέπονται στο άρθρο 61 και πουθενά αλλού: είναι το δικαίωμα καθορισμού ανωτάτων ή κατωτάτων τιμών, όχι όμως σταθερών τιμών, κατόπιν δε τηρήσεως ορισμένων διατυπώσεων.

Τέλος, η υποστηριζόμενη έτσι μέθοδος στενής ερμηνείας πρέπει πάντα να κατισχύει όταν πρόκειται για διεθνείς συνθήκες, σύμφωνα με την πρακτική των διεθνών δικαστηρίων, όπως το δικαστήριο της Χάγης.

Δεν θα μακρυγορήσω επί του τελευταίου αυτού σημείου. Θα μπορούσε χωρίς αμφιβολία να υποστηριχθεί ότι το Δικαστήριό μας δεν είναι διεθνές δικαστήριο, αλλά το δικαστήριο Κοινότητας που δημιουργήθηκε από έξι κράτη υπό μορφή που μοιάζει πολύ περισσότερο με ομοσπονδιακό οργανισμό παρά με διεθνή οργανισμό και ότι η Συνθήκη της οποίας την εφαρμογή έχει ως αποστολή να εξασφαλίζει το Δικαστήριο, αν και συνήφθη κατά τον τύπο των διεθνών συνθηκών και είναι αναμφισβήτητα μία απ' αυτές, είναι όμως συγχρόνως, από άποψη ουσιαστική, ο καταστατικός χάρτης της Κοινότητας, οι δε κανόνες δικαίου που πηγάζουν απ' αυτήν αποτελούν *το εσωτερικό δίκαιο αυτής της Κοινότητας*. Όσον αφορά τις *πηγές* του δικαίου αυτού, τίποτε προφανώς δεν αντιτίθεται στο να αναζητηθούν, ενδεχομένως, στο διεθνές δίκαιο, κανονικά, όμως, και τις περισσότερες φορές θα βρεθούν μάλλον στο εσωτερικό δίκαιο των διαφόρων κρατών μελών. Μήπως δεν ακολούθησαν οι ίδιες οι προσφεύγουσες στην παρούσα διαφορά την τελευταία αυτή οδό προκειμένου, για παράδειγμα, περί της εννοίας της καταχρήσεως εξουσίας, όπου φάνηκε ότι τα εθνικά δίκαια αποτελούν πηγή πολύ πλουσιότερη από την πράγματι κάπως συνοπτική θεωρία περί «abuse of power»;

Μου φαίνεται όμως άσκοπο να αρχίσει επιστημονική συζήτηση επί του σημείου αυτού, διότι, είτε πρόκειται για διεθνείς συνθήκες είτε πρόκειται για εσωτερικούς νόμους, αποτελεί γενικώς παραδεδεγμένη αρχή και στην οποία ήδη αναφέρθηκα, ότι δεν υπάρχει ανάγκη ερμηνείας και έρευνας της εικαζομένης προθέσεως των συντακτών του νομοθετικού κειμένου παρά μόνο σε περίπτωση ασαφείας ή διφορούμενου και ότι το γράμμα, όταν είναι ρητό, πρέπει πάντοτε να κατισχύει. Αν και δεν είμαι ειδικός στο διεθνές δίκαιο — και γι' αυτό κινούμαι στον χώρο αυτόν με μετριοφροσύνη και κάθε επιφύλαξη — έχω την εντύπωση πως δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα δύο διαφορετικές θεωρίες για την ερμηνεία των εσωτερικών και των εξωτερικών κανόνων δικαίου, αλλά ότι στην *πράξη* τα διεθνή δικαστήρια έχουν την τάση να είναι διστακτικότερα στο να αποκλίνουν από τη γραμματική ερμηνεία απ' ό,τι τα εθνικά δικαστήρια, πράγμα που εύκολα εξηγείται. Πράγματι, αφενός η κοινή βούληση (η κοινή πρόθεση των μερών), η οποία πρέπει να αποτελεί τη βάση της ερμηνείας μιας συμβατικής πράξεως, είναι τις περισσότερες φορές δύσκολο να αποδειχθεί με βεβαιότητα για πράξεις όπως οι διεθνείς συμβάσεις, οι οποίες είναι συχνά αποτέλεσμα συμβιβασμών λίγο - πολύ επίπονων και όπου η ασάφεια ή η έλλειψη ακρίβειας στη σύνταξη συχνά συγκαλύπτουν απλώς βασικές διαφωνίες. Αφετέρου, οι λεγόμενες γενικές αρχές του δικαίου είναι κατ' ανάγκη πολύ πιο αόριστες όταν πρέπει να αναζητηθούν σε παγκόσμιο πλαίσιο, παρά όταν μπορεί να γίνει επίκληση της παραδόσεως που υπάρχει σε μία μόνη χώρα.

Είμαι, επομένως, απολύτως σύμφωνος όσον αφορά τη μέθοδο ερμηνείας.

Το ζήτημα, όμως, συνίσταται ακριβώς μήπως το κείμενο της Συνθήκης είναι σαφές και δεν έχει ανάγκη ερμηνείας. Ως προς το ζήτημα αυτό, η ίδια η ύπαρξη της παρούσας διαφοράς και οι αναπτύξεις τις οποίες προκάλεσε αρκούν για να αποδείξουν ότι δεν είναι.

«Ο τιμοκατάλογος που ορίζεται με τη βάση δεν δύναται να μεταβληθεί χωρίς τη συμφωνία της Ανωτάτης Αρχής.» Το γράμμα της διατάξεως προβλέπει μια τυπική προϋ-

πόθεση, από την τήρηση της οποίας εξαρτάται η ενδεχόμενη μεταβολή του τιμοκαταλόγου, παραλείπει όμως να ορίσει *από ποιον* θεσπίζεται ο τιμοκατάλογος και από ποιον η βάση του. Πρέπει, επομένως, να καταφύγουμε σε ερμηνεία προς πλήρωση αυτού του κενού. Αν και ο ναπολεόντειος κώδικας δεν εφαρμόζεται εδώ, δεν μπορώ να μην υπενθυμίσω το άρθρο 4, κατά το οποίο «ο δικαστής που αρνείται να δικάσει υπό το πρόσχημα της σιωπής ή της ασαφείας ή της ανεπαρκείας του νόμου μπορεί να διωχθεί ως ένοχος αρνησιδικίας ...»

Γνωρίζετε τις σχετικές απόψεις επί της προκειμένης υποθέσεως. Υπενθύμισα την άποψη των προσφευγουσών. Όσον αφορά την Ανωτάτη Αρχή, υποστηρίζει ότι ως υπεύθυνη για την καλή λειτουργία του συστήματος εξισώσεως, το οποίο αποτελεί τρόπο εξουσιαστικής παρεμβάσεως που επιβάλλει η σύμβαση για να επιτρέψει στη βελγική αγορά άνθρακα να ενσωματωθεί στην Κοινή Αγορά στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, είναι η μόνη αρμόδια για τον καθορισμό των τιμών κατά τον βαθμό που είναι αναγκαίος για την πραγματοποίηση των στόχων που προβλέπει η διάταξη. Ένα τέτοιο μέτρο δεν μπορεί παρά να είναι έργο δημόσιας αρχής και είναι αδύνατο η ευθύνη γι' αυτό να αφεθεί σε μόνη την πρωτοβουλία των παραγωγών.

Χάριν πληρότητος, πρέπει να αναφερθεί μια τρίτη άποψη: είναι αυτή που περιέχεται στην αιτιολογική έκθεση του ολλανδικού κυρωτικού νόμου, που λέει σχετικά με το άρθρο 26 τα εξής: «οι πληρωμές εξισώσεως που θα λάβει το Βέλγιο από τα κεφάλαια για την εξίσωση αποσκοπούν σε τρεις στόχους που ορίζονται σαφώς: το πρώτο σημείο έχει σχέση με την προαναφερθείσα εξυγίανση. Συνίσταται στο να επιτραπεί, από την αρχή της μεταβατικής περιόδου, η προσαρμογή των τιμών του βελγικού άνθρακα για τον καταναλωτή στο επίπεδο των προβλεπομένων στο τέλος αυτής της περιόδου τιμών. Το επίπεδο αυτό, *το οποίο εκ των πραγμάτων πρέπει να εκτιμηθεί, θα καθοριστεί από τη Βελγική Κυβέρνηση* υπό τη μορφή τιμοκαταλόγου που θα έχει ισχύ για όλη τη μεταβατική περίοδο, εκτός αν η Ανωτάτη Αρχή επιτρέψει την τροποποίησή του».

Κατά την εξέταση της δεύτερης αιτιάσεως θα κρίνομε την άποψη της Ανωτάτης Αρχής από πλευράς ουσίας. Για την ώρα, όμως, δεν βρισκόμαστε παρά ενώπιον ενός μόνου προβλήματος: ποιος είναι αρμόδιος για τον καθορισμό του τιμοκαταλόγου αν δεν επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των παραγωγών και της Ανωτάτης Αρχής;

Ας σημειωθεί, καταρχάς, ότι οι διάδικοι είναι σύμφωνοι ως προς τον αποκλεισμό της εφαρμογής του άρθρου 61. Η Ανωτάτη Αρχή αναγνωρίζει ότι εσφαλμένα αναφέρθηκε στη διάταξη αυτή στην πρώτη απόφασή της 24/53. Συμφωνώ μ' αυτή τη θεώρηση: η εφαρμογή του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, αφορά τον καθορισμό σταθερών τιμών και όχι ανωτάτων τιμών. Αυτό είναι αλήθεια, όποια γνώμη κι αν έχει κανείς σχετικά με τη φύση του συστήματος εξισώσεως και με τον τρόπο κατά τον οποίο πρέπει να επιτυγχάνει τον στόχο του, είτε με την ελεύθερη λειτουργία των οικονομικών δυνάμεων είτε με κατευθυντήρια ενέργεια της δημοσίας αρχής.

Ακόμα και αν γίνει δεκτή η πρώτη άποψη, μπορεί να υπάρχουν διαφορές εκτιμήσεως σχετικά με το επίπεδο στο οποίο πρέπει να καθοριστούν οι τιμές πωλήσεως και είναι αδιανόητο τα επίπεδα αυτά που κατ' ανάγκη έχουν σχέση με το ποσό, αν όχι την κατανομή, των πληρωμών εξισώσεως, να καθορίζονται ελεύθερα από τους παραγωγούς, καθόσον η Ανωτάτη Αρχή καθορίζει δυνάμει του άρθρου 25, «λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες που διαπιστώνονται»,

το συνολικό ποσό της πραγματικής εισφοράς. Οι προσφεύγουσες, εξάλλου, δεν υποστηρίζουν κάτι τέτοιο. Ισχυρίζονται ότι (υπόμνημα απαντήσεως σ. 18) «ο καθορισμός τιμής πρέπει να είναι αποτέλεσμα κοινής έρευνας, μετά από την οποία η Ανωτάτη Αρχή δίνει τη συγκατάθεσή της».

Τότε, όμως, γεννάται αμέσως το ερώτημα: τι συμβαίνει αν δεν επιτευχθεί συμφωνία; Κατά τη γραπτή διαδικασία, το ερώτημα αυτό έμεινε αναπάντητο. Αντίθετα, κατά την επ' ακροατηρίω διαδικασία, μας έδωσε απάντηση ένας από τους συμβούλους της Fedechar. Αν δεν υπάρχει συμφωνία, μας είπε, το πράγμα είναι απλό: δεν υπάρχει εξίσωση, τουλάχιστον υπέρ της επιχειρήσεως που αρνήθηκε να συμφωνήσει· κατά συνέπεια, αν όλες οι επιχειρήσεις αρνηθούν να συμφωνήσουν, δεν θα υπάρξει καθόλου εξίσωση.

Η συνέπεια αυτή αρκεί για να καταδικαστεί αυτή η άποψη, διότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η θέληση των παραγωγών μπορεί να παραλύσει τη λειτουργία ενός συστήματος που η Συνθήκη καθιερώνει ως υποχρεωτικό και θεωρεί ως απαραίτητο για την επίτευξη της ενσωματώσεως του βελγικού άνθρακα στην Κοινή Αγορά. Όπως είδαμε, δυνάμει ρητών διατάξεων της Συμβάσεως, μόνον η Βελγική Κυβέρνηση θα μπορούσε να αντιταχθεί, πράγμα που είναι κατανοητό, διότι μια απόφαση τέτοιας σημασίας δεν μπορεί προφανώς να ληφθεί παρά μόνον από τα πολιτικώς υπεύθυνα όργανα της χώρας.

Η εξουσία αποφάνσεως δεν μπορεί, επομένως, να ανήκει παρά μόνο σε δημόσια αρχή. Είναι η αρχή αυτή η Ανωτάτη Αρχή ή, σύμφωνα με την άποψη που διατυπώνεται στην αιτιολογική έκθεση του ολλανδικού κυρωτικού νόμου, η Βελγική Κυβέρνηση; Δεν νομίζω ότι μπορεί να είναι η Κυβέρνηση αυτή εφόσον δεν υπάρχει διάταξη που να της παρέχει ρητά αυτή την εξουσία. Κατά τη γνώμη μου, δεν μπορεί παρά να είναι η Ανωτάτη Αρχή, η οποία κατά το άρθρο 8 της Συνθήκης *«έχει το καθήκον να μεριμνά για την πραγματοποίηση των σκοπών που καθορίζονται στην παρούσα Συνθήκη»* — όπου η τελευταία αυτή λέξη, δυνάμει του άρθρου 84, καλύπτει και τη Σύμβαση περί των μεταβατικών διατάξεων. Το άρθρο 8, είναι αλήθεια, προσθέτει ότι: «κατά τους όρους τους προβλεπομένους από αυτήν», εννοώντας τόσο τις τυπικές όσο και τις ουσιαστικές προϋποθέσεις. Εδώ, υπάρχουν ουσιαστικές προϋποθέσεις που προσδιορίζουν το αντικείμενο της εξισώσεως, αλλά από το γεγονός ότι δεν υπάρχουν ειδικές τυπικές προϋποθέσεις δεν μπορεί προφανώς να συναχθεί ότι η εξουσία δεν υφίσταται.

Μένει λοιπόν η αντίρρηση η οποία στηρίζεται στη διατύπωση της τελευταίας φράσεως του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α: αν ο τιμοκατάλογος «δεν δύναται να μεταβληθεί χωρίς τη συμφωνία της Ανωτάτης Αρχής», αυτό σημαίνει ότι δεν ορίζεται από αυτήν ή εν πάση περιπτώσει από αυτήν μόνον.

Νομίζω ότι η μόνη λογική απάντηση σ' αυτή την αντίρρηση είναι η ακόλουθη: πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ «του τιμοκαταλόγου» και «της βάσεως». Ο τιμοκατάλογος είναι ο συνήθης τιμοκατάλογος τον οποίον οφείλουν να δημοσιεύουν οι επιχειρήσεις σε εκτέλεση του άρθρου 60: δεν επιμένω επί της εννοίας του τιμοκαταλόγου, σχετικά με την οποία μια άλλη διαφορά σάς έδωσε ευτυχώς την ευκαιρία να εμβαθύνετε. Η ίδια η επικεφαλίδα της αποφάσεως 22/55 αφορά «τον καθορισμό των τιμοκαταλόγων των επιχειρήσεων των βελγικών κοιτασμάτων», πράγμα που προφανώς αναφέρεται στο άρθρο 60. Πράγματι, δεν υπάρχει παρά ένας μόνο τιμοκατάλογος για όλες τις βελγικές επιχειρήσεις

άνθρακα, αυτός που καθορίζει το Comptoir belge de charbons του οποίου αντίγραφο περιέχεται στη δικογραφία. Το γεγονός αυτό εξηγεί χωρίς αμφιβολία τη χρήση του ενικού στο άρθρο 26, 2α: *«ο τιμοκατάλογος που ορίζεται με τη βάση αυτή ...»*. Όσον αφορά τη βάση, την καθορίζει η Ανωτάτη Αρχή, για τους λόγους που ανέφερα και με έρεισμα το άρθρο 8 της Συνθήκης· την καθορίζει καταρτίζοντας τιμοκατάλογο. Έτσι η διάταξη γίνεται σαφής: ο τιμοκατάλογος των επιχειρήσεων πρέπει προφανώς να επαναλαμβάνει όλες τις τιμές που περιλαμβάνονται στον πίνακα που καταρτίζει η Ανωτάτη Αρχή, αλλά, όπως φαίνεται με τη σύγκριση των δύο πινάκων, ο τιμοκατάλογος των επιχειρήσεων είναι πολύ λεπτομερέστερος, διότι, αφενός, καθορίζει τους «όρους πωλήσεως» που προστίθενται στην παράθεση των τιμών και, αφετέρου, καθορίζει απευθείας τις τιμές των ελευθερωμένων ειδών. Το αντίγραφο που προσκομίστηκε το λέει εξάλλου ρητά: «ο τιμοκατάλογος αυτός (δηλαδή ο παρών τιμοκατάλογος) περιλαμβάνει τις τιμές που αναφέρονται στην *Journal Officiel* 12, που επαναλαμβάνει την απόφαση 22/55 της Ανωτάτης Αρχής. Οι τιμές των ειδών που δεν περιελήφθησαν στην απόφαση αυτή καθορίστηκαν από τους ενδιαφερόμενους παραγωγούς». Αυτός ο τιμοκατάλογος που καταρτίστηκε από τους παραγωγούς δεν μπορεί να μεταβληθεί χωρίς συμφωνία της Ανωτάτης Αρχής, τουλάχιστον (αυτό φαίνεται αυτονόητο) κατά το μέτρο που η τροποποίησή του έχει ως αποτέλεσμα να θίγει τη «βάση», η οποία εξειδικεύεται από τον πίνακα τιμών που καθορίζει η Ανωτάτη Αρχή. Πρόκειται, δηλαδή, για εξαίρεση από τις διατάξεις του άρθρου 60, η οποία έχει ως σκοπό να εξασφαλιστεί ότι ο τιμοκατάλογος των επιχειρήσεων παραμένει σύμφωνος προς τις αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής.

Δεύτερη αιτίαση, που έχει επικουρικό χαρακτήρα σε σχέση με την προηγούμενη: Και αν γίνει δεκτό ότι η Ανωτάτη Αρχή έχει εξουσία να καθορίζει τιμές αυτεπαγγέλτως, δεν έχει όμως εξουσία να καθορίζει μειωμένες τιμές χωρίς να λαμβάνει υπόψη τη συγκυρία.

Εδώ παρουσιάζεται η θεμελιώδης οικονομικής φύσεως διαφωνία μεταξύ των διαδίκων.

Οι προσφεύγουσες αναγνωρίζουν ότι η ενίσχυση της εξισώσεως όπως οι άλλες ενισχύσεις στις οποίες προστίθεται (δάνεια Marshall, μείωση επιτοκίων κ.λπ.), αποβλέπει στην πραγματοποίηση των απαραίτητων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Όμως, λένε (υπόμνημα απαντήσεως σ. 21), «δεν πραγματοποιείται διαρθρωτική μεταρρύθμιση με τεχνητή μείωση των τιμών πωλήσεως· διαρθρωτική μεταρρύθμιση πραγματοποιείται όταν καθίσταται δυνατή η μείωση της τιμής κόστους με επενδύσεις, ορθολογική οργάνωση και εκσυγχρονισμό του παραγωγικού μηχανισμού, η οποία πρέπει κανονικά να οδηγεί σε μείωση των τιμών πωλήσεως, δηλαδή σε ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας». Η Ανωτάτη Αρχή, προσθέτουν, αναγνωρίζει ότι ο βελγικός άνθρακας θα μπορούσε τη στιγμή αυτή (δηλαδή στις 17 Νοεμβρίου 1955) να διατίθεται στην τιμή του παλαιού τιμοκαταλόγου ή ακόμα και σε αισθητά υψηλότερες τιμές. Επί πλέον, όταν ελήφθη η απόφαση, ο άνθρακας αυτός διετίθετο μέσα στην κοινή αγορά στην τιμή του παλαιού τιμοκαταλόγου, χωρίς να χρειαστεί οι παραγωγοί να ζητήσουν την εισφορά C (αυτή που καταβάλλεται για τις εξαγωγές). Επομένως, όταν η συγκυρία είναι ευνοϊκή, δεν υπάρχει κανένας λόγος για τον καθορισμό μειωμένων τιμών· πρέπει να επιτρέπεται στους παραγωγούς να εκμεταλλεύονται αυτή τη συγκυρία, πράγμα που θα τους δώσει την ευκαιρία να αυξάνουν ή τουλάχιστον να διατηρούν τα έσοδά τους και, κατά συνέπεια, να εξακολουθούν την προσπάθεια εκσυγχρονισμού υπό τις καλύτερες συνθή-

κες, έτσι δε η επιδιωκόμενη μείωση της τιμής κόστους θα πραγματοποιηθεί αφ' εαυτής.

Προς την άποψη αυτή αντιτίθεται η άποψη της καθής: δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι αμιγώς συγκυριακής φύσεως διακυμάνσεις. Είναι καθήκον της Ανωτάτης Αρχής να ενεργεί αυτεπαγγέλτως με σκοπό την προσέγγιση των τιμών, κατά τρόπο ώστε να πραγματοποιούνται προοδευτικά οι προϋποθέσεις που επιτρέπουν την ενσωμάτωση της βελγικής αγοράς άνθρακα στην Κοινή Αγορά στο τέλος της μεταβατικής περιόδου. Δεν μπορεί κανείς προς τον σκοπό αυτόν να επαφίεται ούτε στην καλή θέληση των παραγωγών ούτε στους τυχαίους παράγοντες της συγκυρίας.

Νομίζω ότι πρέπει να λάβετε θέση μεταξύ των δύο αυτών απόψεων.

Πράγματι, το γράμμα του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, σιωπά εντελώς όσον αφορά την έκταση των εξουσιών της Ανωτάτης Αρχής. Δεν ορίζει παρά μόνο σχετικά με *τον σκοπό* αυτού που ονομάζει «εξίσωση», δηλαδή, στην πραγματικότητα, των πληρωμών εξισώσεως. Συνεπώς, το όριο των εξουσιών της Ανωτάτης Αρχής δεν μπορεί παρά να βρίσκεται *στις ανάγκες του σκοπού που ορίζεται έτσι: απ' αυτές τις ανάγκες εξαρτάται η νομιμότητα των εκδοθεισών αποφάσεων,* πράγμα που υποχρεώνει το Δικαστήριο, προκειμένου να εξασφαλίσει την προστασία των δικαιωμάτων των διοικουμένων, οι οποίοι διαφορετικά θα ήταν εκτεθειμένοι σε πλήρη αυθαιρεσία, να κρίνει το ζήτημα, υπό την επιφύλαξη, εννοείται, των περιορισμών του άρθρου 33.

Νομίζω, σχετικά, ότι το ζήτημα που αναφύεται έτσι δεν άπτεται «της εκτιμήσεως της καταστάσεως, την οποία δημιουργούν τα γεγονότα ή οι Συνθήκες οικονομικής φύσεως» που αποτέλεσαν τη βάση των προσβαλλομένων αποφάσεων: είναι ζήτημα αρχής και νομιμότητας.

Από την πλευρά μου συμφωνώ με τη γνώμη της Ανωτάτης Αρχής. Νομίζω ότι οι κανόνες λειτουργίας της Κοινής Αγοράς, όπως ορίζονται στα άρθρα 3 και 4 της Συνθήκης και υπό το φως των οποίων πρέπει να ερμηνεύονται οι διατάξεις της ίδιας της Συνθήκης (όπως το άρθρο 60), δεν ισχύουν πλέον όταν πρόκειται ακριβώς για την πραγματοποίηση της ενσωματώσεως μιας βιομηχανίας που δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αυτήν την Κοινή Αγορά: σε μια τέτοια περίπτωση, η λήψη κατευθυντήριων μέτρων — ας μη μας φοβίζει η έκφραση αυτή — καθίσταται απολύτως αναγκαία. Σκοπός της Συμβάσεως είναι να τα επιτρέπει: το άρθρο 1 το λέει σαφέστατα: «αντικείμενο της παρούσης Συμβάσεως(...) είναι η πρόβλεψη των αναγκαίων μέτρων για τη δημιουργία της Κοινής Αγοράς *και για την προοδευτική προσαρμογή της παραγωγής στις νέες συνθήκες,* διευκολύνοντας ταυτόχρονα την εξάλειψη των ανισοτήτων που απορρέουν από τις παλαιές συνθήκες». Εν συμπεράσματι, οι κανόνες της οικονομίας της αγοράς δεν ισχύουν παρά μόνον εφόσον υφίσταται αγορά· δεν αρκούν για να τη δημιουργήσουν όταν δεν υφίσταται, διαφορετικά θα δημιουργούνταν σοβαρές αναταραχές. Οι μεταβατικές διατάξεις έχουν ακριβώς ως σκοπό την αποφυγή των αναταραχών αυτών με τη λήψη των κατάλληλων μέτρων προστασίας, επιτρέποντας συγχρόνως την ενσωμάτωση μέσα σε ορισμένη προθεσμία. Είναι βέβαιο πως ένα τόσο δύσκολο έργο δεν μπορεί παρά να είναι έργο δημοσίας αρχής. Επιπλέον, το ίδιο το γράμμα του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, φαίνεται πως ακολουθεί την κατεύθυνση αυτή, δεδομένου ότι ορίζει ότι η εξίσωση έχει ως σκοπό, από της ενάρξεως της μεταβατικής περιόδου, να επιτρέψει την προσέγγιση των τιμών του βελγικού άνθρακα προς τις τιμές της Κοινής Αγοράς.

Διαφορετικό είναι το ζήτημα αν πράγματι οι τιμές δεν καθορίστηκαν σε επίπεδα χαμηλότερα από της Κοινής Αγοράς (θα ασχοληθώ με το σημείο αυτό σε λίγο), αυτό όμως που μου φαίνεται βέβαιο είναι ότι η Ανωτάτη Αρχή πρέπει να επιδιώκει την προσέγγιση χωρίς να χρειάζεται να λαμβάνει υπόψη διακυμάνσεις αμιγώς συγκυριακής φύσεως.

Τρίτη αιτίαση — Είναι το ζήτημα *της αποσυνδέσεως της εξισώσεως από τον τιμοκατάλογο και του προβλήματος της επιλεκτικότητας.*

Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι υπάρχει αναγκαίος δεσμός μεταξύ του καθορισμού των τιμών και του ποσού των πληρωμών εξισώσεως, που έχουν ως σκοπό τη διατήρηση των εσόδων των επιχειρήσεων προκειμένου να τους επιτρέψουν να συνεχίσουν την προσπάθεια επανεξοπλισμού και εκσυγχρονισμού. Ο καθορισμός των τιμών δεν δικαιολογείται παρά από την εφαρμογή της εξισώσεως. Οπως λέει η απάντηση της Fedechar (σ. 35) «το δικαίωμα επί της εξισώσεως είναι *η καθοριστική νομική αιτία* της υποχρεώσεως των επιχειρήσεων να μην τροποποιούν τον τιμοκατάλογό τους χωρίς συμφωνία της Ανωτάτης Αρχής» και, προφανέστατα, η άποψη αυτή βαρύνει ακόμη περισσότερο αν γίνει δεκτό ότι η Ανωτάτη Αρχή μπορεί να καθορίζει τις τιμές χωρίς συναίνεση των παραγωγών.

Κατά συνέπεια, κατά τις προσφεύγουσες πάντα, δεν μπορεί συγχρόνως να επιβάλλεται μια τιμή σε μια επιχείρηση και να μην της χορηγείται καθόλου εξίσωση, πολύ δε περισσότερο να μειώνεται ή να καταργείται η εξίσωση, για ένα και το αυτό είδος, και να διατηρείται συγχρόνως σταθερή η τιμή. Η λεγόμενη μέθοδος της «επιλεκτικότητας» θα ήταν έτσι παράνομη.

Η άποψη αυτή πηγάζει απ' ευθείας από την οικονομικού χαρακτήρα αντίληψη των προσφευγουσών σχετικά με την εξίσωση, την οποία ήδη ανέλυσα: «ο σκοπός της εξισώσεως, λένε (υπόμνημα απαντήσεως Fedechar σελ 37) είναι επομένως καταρχήν *η διατήρηση των εσόδων όλων των βελγικών ορυχείων,* παρά τις μειώσεις των τιμών στις οποίες καλούνται να συμφωνήσουν αμέσως, και η εξασφάλιση έτσι στα ορυχεία αυτά των οικονομικών μέσων που κρίνονται απαραίτητα για την εκτέλεση του προγράμματος επανεξοπλισμού τους, υπό την επιφύλαξη, εννοείται, της προοδευτικής μειώσεως της εξισώσεως που προβλέπει η Σύμβαση. Επομένως, εφόσον η ελευθέρωση των τιμών μπορεί από μόνη της να εξασφαλίσει τη διατήρηση των εσόδων, η εξίσωση μπορεί να καταργηθεί και, κατά συνέπεια, δεν υπάρχει πλέον κανένας νόμιμος λόγος τεχνητής διατηρήσεως των χαμηλών τιμών. Το αναγνώρισε εξάλλου η ίδια η Ανωτάτη Αρχή ελευθερώνοντας τους εγχώριους άνθρακες, ενώ συγχρόνως κατάργησε κάθε πληρωμή εξισώσεως υπέρ αυτών. Για ποιο λόγο θα μπορούσε να υποστηριχθεί διαφορετική λύση όσον αφορά τους μη καταταγμένους παχείς άνθρακες Β που εξορύσσουν οι τρεις προσφεύγουσες επιχειρήσεις;

Για όλους αυτούς τους λόγους, η επιλεκτικότητα, τουλάχιστον όταν δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη ελευθέρωση των τιμών, είναι αντίθετη προς τις διατάξεις του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α. Επιπλέον, παραβιάζει τον θεμελιώδη κανόνα της απαγορεύσεως των διακρίσεων που διατυπώνεται στο άρθρο 4 της Συνθήκης.

Υποστηρίζεται, αφετέρου, ότι το σύστημα εξισώσεως αποκλείει αφ' εαυτού κάθε εξουσία αυθαίρετης ή «επιλεκτικής» κατανομής, όπως τα αντισταθμιστικά συστήματα που προβλέπει η Σύμβαση σε εθνικό πλαίσιο (άρθρο 24 της Συμβάσεως). Επισημαίνεται, τέλος, ότι δύο άλλες μορφές της

βελγικής εξισώσεως, οι λεγόμενες εξισώσεις Β και C, χορηγούνται γενικά, πράγμα που επιβεβαιώνει τον κατ' ανάγκη γενικό χαρακτήρα αυτής της εξισώσεως, συμπεριλαμβανομένης της υπό στοιχείο Α.

Θα σταθώ στα τελευταία αυτά επιχειρήματα, τα οποία ορθώς αντέκρουσε η Ανωτάτη Αρχή τόσο κατά την έγγραφη διαδικασία όσο και στο ακροατήριο. Θα αρκεστώ στην παρατήρηση ότι η λεγόμενη «εξίσωση» δεν είναι ποτέ τίποτε περισσότερο από οικονομικός μηχανισμός, του οποίου η νομική βάση βρίσκεται στο άρθρο 53 της Συνθήκης.

Το άρθρο αυτό δίνει, πράγματι, τη δυνατότητα στην Ανωτάτη Αρχή είτε να «επιτρέπει τη δημιουργία, *κατά τους όρους που αυτή καθορίζει και υπό τον έλεγχό της*, κοινών για περισσότερες της μιας επιχειρήσεις χρηματοδοτικών μηχανισμών, τους οποίους κρίνει ότι είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση των καθηκόντων που ορίζονται στο άρθρο 3», είτε «να δημιουργεί η ίδια οποιουσδήποτε χρηματοδοτικούς μηχανισμούς που εξυπηρετούν τους αυτούς σκοπούς». Στην πρώτη περίπτωση, πρέπει να προηγείται διαβούλευση με τη Συμβουλευτική Επιτροπή και το Συμβούλιο· στη δεύτερη περίπτωση, σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου που αποφασίζει ομοφώνως.

Δεν πρέπει να εκπλήσσει το γεγονός ότι η Σύμβαση δεν προβλέπει καμιά τυπική προϋπόθεση σχετικά με την εξίσωση υπέρ των βελγικών και ιταλικών ανθρακωρυχείων. Κάθε προηγούμενη διαβούλευση ή γνώμη ήταν προφανώς περιττή, δεδομένου ότι στη συγκεκριμένη αυτή περίπτωση ο οικονομικός μηχανισμός θεσπίστηκε από τους ίδιους τους συντάκτες της Συμβάσεως. Πράγματι, οι διατάξεις ορίζουν τους κανόνες που διέπουν αυτόν τον μηχανισμό τόσο όσον αφορά τα έσοδα (άρθρο 25) όσο και τα έξοδα (άρθρα 26 και 27). Μένει όμως η εξουσία που αναγνωρίζεται στην Ανωτάτη Αρχή να *καθορίζει τις προϋποθέσεις* και να εξασφαλίζει τον *έλεγχο* του μηχανισμού· με άλλα λόγια, είναι έργο της Ανωτάτης Αρχής να καθορίσει τις λεπτομέρειες της πρακτικής εφαρμογής των κανόνων που τίθενται έτσι από τη Σύμβαση κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για την υλοποίηση του στόχου που ορίζουν οι κανόνες αυτοί.

Ερχόμαστε, λοιπόν, για μία ακόμη φορά, στις *ανάγκες τού προς επιδίωξη σκοπού*, οι οποίες θεωρούνται ως προϋπόθεση της νομιμότητας των ληφθέντων μέτρων.

Επί της αρχής της *επιλεκτικότητας*, δεν έχω στ' αλήθεια καμιά αμφιβολία. Δυνάμει του άρθρου 25, η Ανωτάτη Αρχή καθορίζει περιοδικώς το ποσό της εισφοράς εξισώσεως, *«λαμβάνοντας υπόψη»*, όπως λέει η διάταξη, *«τις ανάγκες που διαπιστώνονται*, σύμφωνα με τα κατωτέρω άρθρα 26 και 27».

Αν γίνει δεκτή η άποψη την οποία ονόμασα «κατευθυντήρια», μου φαίνεται προφανές ότι οι ανάγκες αυτές, τις οποίες πρέπει να λαμβάνει υπόψη η Ανωτάτη Αρχή, είναι οι σχετικές με την προσπάθεια εκσυγχρονισμού και επανεξοπλισμού των επιχειρήσεων, οι οποίες, λόγω των συνθηκών λειτουργίας τους, δεν είναι ακόμα σε θέση να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό στην Κοινή Αγορά, έχουν όμως τη δυνατότητα να το κατορθώσουν κάποτε. Είναι επομένως απόλυτα δικαιολογημένο να αποκλείονται από την εξίσωση τόσο οι επιχειρήσεις που δεν έχουν ή δεν έχουν πλέον «ανάγκη» ενισχύσεως για να εξακολουθήσουν την προσπάθειά τους, όσο και αυτές που, αντίθετα, δεν έχουν καμία πιθανότητα να φτάσουν στην ενσωμάτωση. Δεν πρόκειται για διάκριση, αλλά για εφαρμογή της δια-

νεμητικής δικαιοσύνης. Θα έλεγα μάλιστα ότι, εάν κάτι δικαιολογημένα προκαλεί έκπληξη, είναι το ότι η Ανωτάτη Αρχή άφησε να περάσει μεγάλο μέρος τής — σύντομης, ωστόσο — μεταβατικής περιόδου πριν ακολουθήσει αυτή τη γραμμή.

Μένει όμως τότε το ζήτημα, αν μία επιχείρηση μπορεί *συγχρόνως* να στερείται κάθε επιχορήγηση εξισώσεως για ορισμένα είδη και να παραμένει υπό το καθεστώς των καθορισμένων για τα είδη αυτά τιμών. Δεν αποτελεί αυτό συγχρόνως αγνόηση του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, το οποίο *συνδέει* τον καθορισμό υποχρεωτικών τιμών πωλήσεως προς την ύπαρξη πληρωμών εξισώσεως, και προφανή αντίφαση, αφού η αναγνώριση ότι μια επιχείρηση δεν έχει πλέον ανάγκη εξισώσεως αποτελεί, όπως φαίνεται, αναγνώριση ότι είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό της Κοινής Αγοράς, με άλλα λόγια ότι έγινε ανταγωνιστική;

Το ζήτημα αυτό είναι δύσκολο και ομολογώ ότι για πολύ χρόνο ήμουν διστακτικός σχετικά με τη λύση του. Νομίζω, ωστόσο, εν τέλει, ότι η άποψη της Ανωτάτης Αρχής είναι δικαιολογημένη. Καταρχάς — κι αυτή είναι η απάντηση στο πρώτο μέρος της επιχειρηματολογίας — δεν πρέπει να λησμονείται ότι ο σκοπός του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, είναι διπλός: πρώτον — και είναι ο κύριος σκοπός — συνίσταται στον καθορισμό τιμών, οι οποίες από την αρχή της μεταβατικής περιόδου προσεγγίζουν τις τιμές της Κοινής Αγοράς, κατά τρόπον ώστε οι καταναλωτές βελγικού άνθρακα να επωφελούνται *αμέσως* των τιμών της αγοράς αυτής ή των τιμών που προσεγγίζουν. Ετσι, για τους καταναλωτές, Βέλγους και άλλους, το πρόβλημα θεωρείται λυμένο. Όμως — κι αυτός είναι ο δεύτερος σκοπός — το μέτρο αυτό συνοδεύεται από *ρήτρα διασφαλίσεως* υπέρ των παραγωγών για να έχουν τη δυνατότητα όχι μόνο να μην πτωχεύσουν, αλλά και να συνεχίσουν την προσπάθεια προσαρμογής κατά τρόπον ώστε, με την ενέργεια των λοιπών προβλεπόμενων μέτρων, η βελγική αγορά να ενσωματωθεί στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, όταν θα έχουν παύσει οι ενισχύσεις.

Ο πρώτος και βασικός στόχος δεν επιτυγχάνεται αν όλοι οι καταναλωτές δεν μπορούν να επιτύχουν, στη βελγική αγορά και για τα ίδια είδη, τιμές παραπλήσιες με τις τιμές της κοινής αγοράς *τις οποίες δικαιούνται.*

Η τιμή όμως *της Κοινής Αγοράς επιτυγχάνεται,* όπως υποστηρίζεται — και αυτό είναι το δεύτερο σκέλος της αντιρρήσεως — λόγω του ίδιου του γεγονότος ότι ορισμένα είδη μπορούν να πωλούνται ελεύθερα από ορισμένες επιχειρήσεις χωρίς την ενίσχυση καμιάς εξισώσεως. Επιτυγχάνεται, τουλάχιστον, ως προς αυτά τα είδη και κατά το μέτρο που παράγονται από αυτές τις επιχειρήσεις. Γιατί να γίνει στο σημείο αυτό διαφορετικός συλλογισμός απ' ό,τι για τους εγχώριους άνθρακες, των οποίων οι τιμές ελευθερώθηκαν τελείως ενώ συγχρόνως στερούνταν κάθε ενίσχυση εξισώσεως ;

Θα μπορούσε να δοθεί η απάντηση ότι είναι αδύνατο να γίνει δεκτή διπλή τιμή για τα ίδια είδη στο εσωτερικό της βελγικής αγοράς, όπου όλες οι πωλήσεις γίνονται μέσω μιας και μόνο κοινοπραξίας πωλήσεων, η οποία, όπως είδαμε, δεν δημοσιεύει παρά ένα μόνο τιμοκατάλογο: είναι το αποτέλεσμα της ενότητας της βελγικής αγοράς άνθρακα κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Η απάντηση όμως αυτή δεν μου φαίνεται κρίσιμη.

Η ορθή απάντηση, κατά τη γνώμη μου, η οποία και με έπεισε, είναι ότι τα είδη για

τα οποία διατηρήθηκαν οι σταθερές τιμές δεν είναι ανταγωνιστικά, παρ' όλο που ορισμένες από τις επιχειρήσεις που τα παράγουν στερήθηκαν την ενίσχυση της εξισώσεως, και ότι μόνο μια συγκυρία κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως θα είχε επιτρέψει την ελεύθερη πώλησή τους από τις επιχειρήσεις αυτές.

Οι εγχώριοι άνθρακες, αντίθετα, μπορούν στο εξής να θεωρούνται ενσωματωμένοι στην Κοινή Αγορά. Για ποιο λόγο; Διότι *για τα είδη αυτά* οι Βέλγοι παραγωγοί διαθέτουν μέσα στην Κοινή Αγορά, υπό κανονικές συνθήκες και εξαιρουμένων των συγκυριακής φύσεως κινήσεων, *το μεγαλύτερο εξαγώγιμο πλεόνασμα εγχωρίου άνθρακα στην Κοινή Αγορά.* Μπορεί, επομένως, να θεωρηθεί ότι εν πάση περιπτώσει η τιμή αγοράς αντιπροσωπεύεται για τα είδη αυτά από την τιμή του εγχωρίου βελγικού άνθρακα. Δεν μπορεί, συνεπώς, να τεθεί ζήτημα «προσεγγίσεως» για τις τιμές αυτές.

Η ίδια οικονομικού χαρακτήρα διαπίστωση επιτρέπει, αντίθετα, να συναχθεί το συμπέρασμα ότι όσον αφορά το βιομηχανικό άνθρακα, η «τιμή αγοράς» για το είδος αυτό επηρεάζεται και προσδιορίζεται από τους παραγωγούς του Ruhr οι οποίοι υπό κανονικές συνθήκες διαθέτουν μέσα στην Κοινή Αγορά το μεγαλύτερο πλεόνασμα που μπορεί να εξαχθεί. Η επιδίωξη ανταγωνιστικότητας σταθερής (και όχι παροδικά συγκυριακής) του βελγικού βιομηχανικού άνθρακα σε σχέση με τις τιμές της Κοινής Αγοράς απαιτεί, επομένως, τη μείωση της τιμής του σε επίπεδο που του επιτρέπει να αντέξει τον ανταγωνισμό *του βιομηχανικού άνθρακα του Ruhr.* Η διαφορά κόστους μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών, ακόμα και σε περίπτωση εξισωμένων μισθών και κοινωνικών βαρών, δείχνει την ανάγκη της «προσεγγίσεως» για τον βελγικό βιομηχανικό άνθρακα, από την οποία εξαρτάται η τελική του ενσωμάτωση στην Κοινή Αγορά.

Μπορεί, επομένως, να λεχθεί ότι ο εγχώριος βελγικός άνθρακας μπορούσε νομίμως να τεθεί εκτός τιμοκαταλόγου, εφόσον η τιμή του *αποτελεί την τιμή αγοράς που το άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, προβλέπει ως ιδεώδη στόχο,* ενώ η τιμή του βελγικού βιομηχανικού άνθρακα *όφειλε κατά νόμο* να παραμένει εντός του τιμοκαταλόγου και μειωμένη, *ανεξάρτητα από οποιαδήποτε σκέψη σχετικά με τη χορήγηση ή τη μη χορήγηση ενισχύσεως εξισώσεως σ' οποιονδήποτε παραγωγό των ειδών αυτών,* αφού η τιμή του μένει σημαντικά ανώτερη από την τιμή αγοράς, την οποία εν πάση περιπτώσει αντιπροσωπεύει η τιμή του βιομηχανικού άνθρακα που εξορύσσεται στα ανθρακωρυχεία του Ruhr.

Αν γίνει δεκτό ότι η κατάργηση της ενισχύσεως εξισώσεως υπέρ των ανθρακωρυχείων της Campine θα έπρεπε να έχει *ως φυσικό επακόλουθο* την παραχώρηση της ελευθερίας τιμών στις επιχειρήσεις αυτές, θα παραγνωριζόταν η ακριβής φύση του στόχου της «προσεγγίσεως των τιμών του βελγικού άνθρακα προς τις τιμές της κοινής αγοράς», τον οποίο προβλέπει επιτακτικά το άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α.

Να γιατί μου φαίνεται δικαιολογημένη όχι μόνο η αρχή της επιλεκτικότητας, αλλά και η διατήρηση των σταθερών τιμών για τον βιομηχανικό άνθρακα, ακόμα και για τις επιχειρήσεις τις οποίες η εφαρμογή της επιλεκτικότητας στέρησε από το ευεργέτημα της εξισώσεως.

Μένει, προφανώς, το ζήτημα, αν η προσέγγιση των τιμών υπολογίστηκε πράγματι ορθά: αυτό ακριβώς θα το δούμε με την ευκαιρία της εξετάσεως της 5ης και της 6ης αιτιάσεως.

Όσον αφορά την εφαρμογή της ίδιας της αρχής της επιλεκτικότητας, ανακύπτουν δύο ερωτήματα:

1. Είναι ορθά τα αναγνωριζόμενα κριτήρια; Σας υπενθυμίζω ότι, αντίθετα προς τις προτάσεις της μικτής επιτροπής, που δεν ακολουθήθηκαν επ' αυτού του σημείου, δεν υπολογίστηκε η οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων. Ελήφθησαν υπόψη κριτήρια αμιγώς αντικειμενικά, δηλαδή η συγκέντρωση της εξορύξεως σ' ένα μόνο επίπεδο και σ' ένα μόνο ορυχείο. Ισως θα μπορούσαν να έχουν επιλεγεί άλλα κριτήρια προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη επιλεκτικότητα. Ισως θα μπορούσε να έχει γίνει κατανομή της εισφοράς *μεταξύ των επιχειρήσεων,* με κριτήρια στηριζόμενα στη σπουδαιότητα των αντιστοίχων αναγκών τους, παρά να συνεχίζεται η κατανομή ανάλογα με τις χωρητικότητες κατά κατηγορίες και είδη, με εξαίρεση για τρεις μόνο επιχειρήσεις: αυτό θα ήταν σύμφωνο με τη λογική του νέου συστήματος, βασισμένο στην επιλεκτικότητα. Πρόκειται όμως για ζητήματα εκτιμήσεως τα οποία, κατά τη γνώμη μου, διαφεύγουν τον έλεγχο του δικαστηρίου.

2. Για να παραμείνει το σύστημα νόμιμο, πρέπει προφανώς η κατάργηση των πληρωμών εξισώσεως ή η μείωση του ποσού τους έναντι ορισμένων επιχειρήσεων, χωρίς αντίστοιχη ελευθέρωση των τιμών, να μην έχει ως αποτέλεσμα να παραλύει την προσπάθεια επανεξοπλισμού και εκσυγχρονισμού που καταβάλουν οι επιχειρήσεις αυτές: αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, θα αποδεικνυόταν, πράγματι, ότι η απόφαση που εκδόθηκε καθόσον τις αφορά στηρίζεται σε πραγματική πλάνη. Στην πραγματικότητα, όμως, τέτοια πλάνη ούτε αποδεικνύεται ούτε, πάντως, προβάλλεται ρητά.

Τέταρτη αιτίαση — Απειλή ανακλήσεως της εξισώσεως.

Οι παρατηρήσεις μου επί του σημείου αυτού θα είναι σύντομες.

Πράγματι, αν γίνει δεκτό το νόμιμο της αρχής της επιλεκτικότητας, αν γίνει δεκτό ότι η πληρωμή της ενισχύσεως της εξισώσεως είναι συνάρτηση των αναγκών — των αναγκών όχι του συνόλου των ανθρακωρυχείων, αλλά καθενός απ' αυτά κατά το μέτρο που η ενίσχυση αυτή πρέπει να του επιτρέπει να καταβάλει την απαραίτητη προσπάθεια επανεξοπλισμού και εκσυγχρονισμού — είναι καθ' όλα νόμιμο να προβλέπεται ως αντιστάθμισμα έλεγχος και κυρώσεις, όχι ποινικές ούτε καν διοικητικές (οι τελευταίες αυτές δεν θα μπορούσαν να θεσπιστούν με απλή απόφαση), αλλά η κύρωση που συνίσταται στη στέρηση του ευεργετήματος της ενισχύσεως απ' αυτόν που δεν πραγματοποιεί τον σκοπό για τον οποίο η ενίσχυση αυτή του παραχωρήθηκε. Αυτός είναι ο συνήθης κανόνας κάθε μηχανισμού επιχορηγήσεως.

Ερχόμαστε τώρα στις δύο τελευταίες αιτιάσεις νομιμότητας, περί υπερβάσεως των δύο κατωτάτων ορίων που ορίζει το άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, για τον καθορισμό των τιμών — δηλαδή των τιμών της Κοινής Αγοράς και του προβλεπομένου κόστους παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου.

Πέμπτη αιτίαση — Σφάλμα της Ανωτάτης Αρχής κατά τον καθορισμό των τιμών της Κοινής Αγοράς.

Α — *Η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών* μπορεί να αναλυθεί ως εξής:

α) Εξομοιώνοντας τις τιμές του Ruhr προς τις τιμές της Κοινής Αγοράς, πράγμα που

αποτελεί τον τελικό σκοπό της προσεγγίσεως, η Ανωτάτη Αρχή σφάλλει καταφώρως. Οι τιμές του Ruhr δεν είναι παρά *μία* από τις τιμές του βιομηχανικού άνθρακα στην αγορά, περαιτέρω δε δεν πρόκειται για τιμή η οποία καθορίστηκε ελεύθερα σύμφωνα με τον νόμο της προσφοράς και της ζητήσεως. Οι τιμές του Ruhr μέχρι την 1η Απριλίου 1956 διατηρήθηκαν τεχνητά χαμηλές, και μάλιστα σε επίπεδο κατώτερο από το πραγματικό κόστος παραγωγής, δυνάμει αποφάσεως της Ανωτάτης Αρχής. Παρ' όλο δε που από τότε ελευθερώθηκαν, η άνοδός τους σταμάτησε και περιορίστηκε σε 2 DM με ενέργεια της Γερμανικής Κυβερνήσεως, ενώ κανονικά θα είχε φτάσει κατά μέσο όρο τα 6 DM αν ήταν σε θέση να εκφράζουν ελεύθερα την πίεση μιας πραγματικά ανταγωνιστικής αγοράς.

Οι τιμές του βιομηχανικού άνθρακα που παράγεται από τα κοιτάσματα του Nord, του Pas-de-Calais και του Aachen είναι παραπλήσιες προς τις βελγικές τιμές και ισχύουν σε εξ ίσου σημαντική παραγωγή. Δεν φαίνεται για ποιο λόγο οι βελγικές τιμές θα είναι οι μόνες που πρέπει να προσεγγίσουν προς τις τιμές του Ruhr.

β) Στην πραγματικότητα, το προβλεπόμενο κόστος παραγωγής του βελγικού άνθρακα στο τέλος της μεταβατικής περιόδου και οι τιμές της Κοινής Αγοράς κατά την ίδια εποχή αντικατοπτρίζονται στο *«ακινητοποιημένο επίπεδο»* (palier d'attende, standstill level, Stillhalteniveau) στο οποίο ορίστηκαν οι βελγικές τιμές το 1953, διότι ο ελεύθερος ανταγωνισμός της αγοράς και ιδίως η πίεση των μισθών στη Γερμανία πρέπει να έχουν ως φυσική συνέπεια να φέρουν τις τιμές του Ruhr στο επίπεδο αυτό ώστε να πραγματοποιηθεί έτσι η προσέγγιση που αποτελεί το σκοπό του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α: η προσέγγιση δεν πρέπει να γίνεται προς μία μόνο κατεύθυνση.

γ) Η στατιστική των τιμών του βιομηχανικού άνθρακα, όσον αφορά την εξέλιξή τους από το 1952 μέχρι το 1956 τόσο στο Ruhr όσο και στο Βέλγιο, επιβεβαιώνει, σύμφωνα πάντοτε με τις προσφεύγουσες, το βάσιμο της απόψεώς τους. Ο πίνακας που δείχνει τη συγκριτική εξέλιξη των τιμών των «fines à coke» από το 1952 στην Κοινότητα, τον οποίο προσκόμισαν στο ακροατήριο (και με τον οποίο ζητούν από το Δικαστήριο να αντικαταστήσει τον πίνακα που προσκόμισε η Ανωτάτη Αρχή) δείχνει σαφώς ότι οι τιμές των «fines lavées» του Ruhr αυξήθηκαν σημαντικά από το 1952 (565 φράγκα το 1952, 627 BFR το 1956, περνώντας έτσι από τον δείκτη 100 στον δείκτη 111) ενώ τα ίδια είδη, όταν προέρχονταν από βελγικά κοιτάσματα, έπεφταν από 716 BFR σε 691 BFR (και μάλιστα σε 671 BFR για τους παχείς άνθρακες Β της «κατηγορίας lavées), με μείωση του δείκτη 100 το 1952 σε 96 και 94 αντίστοιχα. Αν, επιπλέον, προστεθούν στις τιμές του Ruhr το ποσό των 2 DM εις βάρος του γερμανικού δημοσίου ως επιστροφή φόρων και τα έξοδα μεταφοράς (2 DM ανά τόνο), φαίνεται ότι άπαξ και βρίσκονται στο Βέλγιο, οι βιομηχανικοί άνθρακες του Ruhr πωλούνταν σε τιμή που πολύ λίγο απείχε από τις βελγικές τιμές και ότι κατά συνέπεια οι ανησυχίες της Ανωτάτης Αρχής είναι αβάσιμες.

Β — *Τι απαντά η Ανωτάτη Αρχή;*

α) Όσον αφορά την επιλογή του Ruhr, η Ανωτάτη Αρχή βεβαιώνει ότι ποτέ δεν προέβη σε απλή εξομοίωση των τιμών του Ruhr προς τις τιμές της Κοινής Αγοράς, όπως λέει η σχετική αιτίαση, και παρατηρεί ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις ουδόλως μνημονεύουν τέτοια εξομοίωση. Ωστόσο, όσον αφορά τον βιομηχανικό άνθρακα, φαίνεται ότι η τιμή αγοράς καθορίζεται από τους παραγωγούς του Ruhr, διότι αυτοί διαθέτουν, σε περίοδο συνήθους συγκυρίας ή οικονομικής υφέσεως, *το μεγαλύτερο εξα-*

γώγιμο πλεόνασμα που μπορεί να ανταγωνιστεί τις ξένες παραγωγές στη δική τους αγορά, ειδικά τη βελγική αγορά για την οποία ειναι «ο» πιο επικίνδυνος ανταγωνιστής.

Η γαλλική αγορά είναι υπό οποιαδήποτε συγκυρία κατά παράδοση καθαρός εισαγωγέας (12 εκατομμύρια τόνοι ετησίως)· οι πρόσθετες ανάγκες της πρέπει να ικανοποιούνται είτε από τον άνθρακα του Ruhr είτε από τον βελγικό άνθρακα. Επομένως, για να μπορεί ο βελγικός άνθρακας, υπό κανονικές συνθήκες, να αντέχει τον ανταγωνισμό του Ruhr στη γαλλική αγορά, πρέπει να προσεγγίσει τις τιμές του Ruhr.

Πραγματικά (και οι Βέλγοι παραγωγοί το αναγνωρίζουν ήδη), από όλους τους παραγωγούς της κοινής αγοράς, ο ανταγωνισμός των παραγωγών του Ruhr γίνεται και θα γίνεται αισθητός με τη μεγαλύτερη ένταση στην Κοινή Αγορά. Οι τιμές του Ruhr πρέπει επομένως να θεωρούνται *ως το σημείο αναφοράς* το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την προσπάθεια προσεγγίσεως, ειδικά ως προς τον βιομηχανικό άνθρακα τον οποίο ανταγωνίζονται ισχυρά τόσο στη βελγική αγορά όσο και τις εξωτερικές αγορές, ιδίως στη Γαλλία.

β) Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα, η Ανωτάτη Αρχή δηλώνει ότι δεν συμμερίζεται την αισιοδοξία των προσφευγουσών. Αν υποθέσουμε, λέει, ότι οι γερμανικές τιμές αυξάνονται, δεν αποκλείεται καθόλου μια αύξηση των βελγικών τιμών, αν τουλάχιστον πιστέψει κανείς τις πληροφορίες των πρακτορείων Τύπου.

Εν πάση περιπτώσει, η Ανωτάτη Αρχή θεωρεί ότι δεν μπορεί να στηρίζεται αποκλειστικά στην αύξηση των γερμανικών μισθών για να πραγματοποιήσει την προσέγγιση. Έχει υπολογιστεί ότι, αν το 1952 οι μισθοί και οι κοινωνικές επιβαρύνσεις στο Ruhr είχαν φθάσει στο επίπεδο των βελγικών, το κόστος εργασίας ανά παραγόμενο τόνο δεν θα είχε ακόμα φθάσει στο Ruhr παρά μόνο το 66% του ίδιου κόστους στο Βέλγιο. Η αύξηση των γερμανικών μισθών είναι επομένως παράγοντας περιορισμένης σημασίας όσον αφορά την προσέγγιση των τιμών και η απόλυτη εξίσωση των μισθών και των κοινωνικών επιβαρύνσεων δεν μπορεί, μόνη αυτή, να αρκεί για την πραγματοποίηση της προσεγγίσεως. Περαιτέρω, η Ανωτάτη Αρχή διαπιστώνει εκ πείρας ότι, αν οι μισθοί αυξηθούν στο Ruhr, οι σχετικές με την κοινωνική ασφάλιση επιβαρύνσεις δεν μένουν στάσιμες στο Βέλγιο· αναφέρεται, για παράδειγμα, στον αναμενόμενο αντίκτυπο της καθιερώσεως της εβδομάδας πέντε ημερών στα βελγικά ορυχεία.

γ) Όσον αφορά τους αριθμούς, η Ανωτάτη Αρχή λέει ότι με σημείο αναφοράς την εποχή εκδόσεως της προβλεπομένης αποφάσεως και τον πίνακα που υπέβαλαν οι ίδιες οι προσφεύγουσες, μπορεί να διαπιστωθεί ότι το 1955 οι τιμές των «fines à coke» ήταν για το Ruhr σε απόλυτους αριθμούς 605 BFR και για το Βέλγιο 691 BFR για τους παχείς άνθρακες Α και 671 BFR για τους παχείς άνθρακες Β, «αριθμοί», προσθέτει η Ανωτάτη Αρχή, «οι οποίοι δεν χρειάζονται περισσότερα σχόλια».

Γ — *Τι πρέπει να γίνει δεκτό από την αντίθετη αυτή επιχειρηματολογία;*

Καταρχάς, ως προς το ζήτημα τι πρέπει να νοηθεί ως *«τιμή της Κοινής Αγοράς»*, νομίζω, όπως είπα προηγουμένως, ότι ισχύει το κριτήριο το οποίο στηρίζεται, για ορισμένο είδος, στο «μεγαλύτερο εξαγώγιμο πλεόνασμα».

Ως προς την εφαρμογή του που έγινε προς καθορισμό του επιπέδου στο οποίο διαμορφώνονται οι τιμές αγοράς όσον αφορά τον βιομηχανικό άνθρακα, εξαρτάται προφανώς από την εκτίμηση μιας καταστάσεως που δημιουργείται από οικονομικά γεγονότα και περιστάσεις. Το Δικαστήριο δεν μπορεί, επομένως, να ελέγξει αυτή την εκτίμηση παρά μόνο στο μέτρο που φανερώνει είτε την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας (πράγμα που θα δούμε σε λίγο) είτε «κατάφωρη παράβαση» του κανόνα δικαίου.

Σύμφωνα με την απόφαση 6/54 της 21ης Μαρτίου 1955, Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών κατά Ανωτάτης Αρχής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, Rec. σ. 225, «ο όρος "κατάφωρος" προϋποθέτει τέτοιου βαθμού παράβαση των διατάξεων του νόμου, ώστε η παράβαση αυτή να φαίνεται ότι πηγάζει από προφανή πλάνη εκτιμήσεως, βάσει των διατάξεων της Συνθήκης, της καταστάσεως εν όψει της οποίας εκδόθηκε η απόφαση».

Αυτό βεβαίως δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

Αφενός, οι ίδιοι οι Βέλγοι παραγωγοί πράγματι αναγνωρίζουν (όπως εκθέτει η Ανωτάτη Αρχή στην απάντησή της, σ. 65, η οποία δεν αμφισβητήθηκε) ότι το Ruhr είναι κατά παράδοση «ο» επικίνδυνος ανταγωνιστής σε κανονική περίοδο, τόσο στη βελγική αγορά όσο και στις αγορές εξαγωγής, δεδομένου ότι αυτό «σχηματίζει» την τιμή. Η διαρθρωτική ενσωμάτωση του βελγικού άνθρακα στην κοινή αγορά επιβάλλει επομένως τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για να καταστούν ανταγωνιστικοί ο βιομηχανικός άνθρακας του Βελγίου και του Ruhr.

Αφετέρου, οι αριθμοί που παρουσιάζει η Ανωτάτη Αρχή — και οι οποίοι δεν αμφισβητήθηκαν από τους συμβούλους των προσφευγουσών — όσον αφορά το αντίστοιχο κόστος εργασίας, με ίσους μισθούς, στην τιμή κόστους του άνθρακα του Ruhr και στην τιμή κόστους του βελγικού άνθρακα, δείχνουν σαφώς ότι η εξίσωση των μισθών δεν μπορεί να αρκεί για την πραγματοποίηση της «διαρκούς» προσεγγίσεως που πρέπει να καταστήσει δυνατή την ενσωμάτωση του βελγικού άνθρακα στην Κοινή Αγορά.

Όσον αφορά τη διαφορά των τιμών μεταξύ των «fines» του Βελγίου και του Ruhr το 1955, όπως προκύπτει από τον πίνακα που παρουσίασαν οι προσφεύγουσες, δεν μπορεί να αγνοηθεί παρά μόνο αν γίνουν παράτολμες υποθέσεις σχετικά με την επίδραση που θα μπορούσε να έχει σε μια ιδανική ανταγωνιστική αγορά, με τη βοήθεια της συγκυρίας, η ελεύθερη λειτουργία του νόμου της προσφοράς και της ζητήσεως, επί των τιμών των «fines à coke» του Ruhr, δεδομένου ότι οι υποθέσεις αυτές θα διέτρεχαν τον κίνδυνο να καταρρεύσουν στην ελάχιστη κάμψη της συγκυρίας.

Επομένως, η αιτίαση δεν μπορεί να γίνει δεκτή ούτε όσον αφορά τον ρόλο που αναγνωρίζεται στο Ruhr ως βάση του προσδιορισμού των «τιμών αγοράς» για τον βιομηχανικό άνθρακα, ούτε όσον αφορά τη γενομένη εκτίμηση του επιπέδου των τιμών αυτών.

Έκτη αιτίαση — Πλάνη της Ανωτάτης Αρχής ως προς τον προσδιορισμό του προβλεπομένου κόστους παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου.

Α — Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, επιβάλλοντας νέα μείωση των τιμών του

βελγικού άνθρακα με την απόφαση 22/55, η Ανωτάτη Αρχή υπερέβη το όριο του προβλεπομένου κόστους παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου και παρέβη έτσι τις διατάξεις του άρθρου 26, 2α. Η σχετική επιχειρηματολογία έχει ως εξής:

α) Η εκτίμηση του προβλεπομένου κόστους παραγωγής του βελγικού άνθρακα στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, η οποία έγινε το 1953, έδειξε ότι υπάρχει δυνατότητα μειώσεως 29 φράγκων ανά τόνο σε σχέση με το 1952. Ισόποση μείωση έγινε αμέσως στο σύστημα τιμή — εξίσωση που τέθηκε σε ισχύ το 1953. Οι τιμοκατάλογοι τέθηκαν έτσι σε «ακινητοποιημένο επίπεδο» που έπρεπε να μείνει αμετάβλητο μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου, δεδομένου ότι η μείωση είχε πράγματι πραγματοποιηθεί διά μιάς μέχρι το επιτρεπόμενο όριο.

β) Οι προσφεύγουσες αναγνωρίζουν, είναι αλήθεια, ότι η πραγματική αύξηση παραγωγής που διαπιστώθηκε το 1952 και το 1955 υπερέβη, πράγματι, τις αρχικές προβλέψεις· παρ' όλα αυτά όμως, όπως ισχυρίζονται, η μείωση του κόστους που έπρεπε πραγματικά να ακολουθήσει εξουδετερώθηκε λόγω των αυξήσεων των μισθών και των τιμών των προϊόντων που μεσολάβησαν κατά την ίδια περίοδο. Τελικά το πραγματικό κόστος το 1955 ήταν *υψηλότερο* από τις αρχικές προβλέψεις και το γεγονός αυτό είναι ικανό να απαγορεύσει κάθε νέα πτώση τιμών, ακόμα δε και να δικαιολογήσει αύξηση των τιμών που καθορίστηκαν το 1950.

Οι προσφεύγουσες δέχονται ότι είναι απόλυτα φυσιολογικό το ότι οι προβλέψεις του κόστους έγιναν το 1953, θεωρουμένων ως σταθερών για πέντε χρόνια των μισθών, των κοινωνικών επιβαρύνσεων και των τιμών των προϊόντων και υλικών που χρησιμοποιούνται για τα ορυχεία: πράγματι, τα στοιχεία αυτά ήταν τότε απρόβλεπτα. Είναι όμως αδιανόητο, κατ' αυτές, το γεγονός ότι το 1955, ύστερα από την αναθεώρηση των εκτιμήσεων του κόστους, δεν ελήφθησαν υπόψη οι αυξήσεις των μισθών και των τιμών των προϊόντων και υλικών *που είχαν πραγματοποιηθεί στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα*, καθόσον δεν επρόκειτο πλέον τότε για απρόβλεπτα στοιχεία, αλλά για συγκεκριμένα δεδομένα, τα οποία έπρεπε να ληφθούν υπόψη κατά την πρόβλεψη των τιμών κόστους.

Β — Τι απαντά η Ανωτάτη Αρχή;

α) Επί του πρώτου σημείου, οι ίδιοι οι Βέλγοι παραγωγοί, όπως λέει, προεξοφλούσαν το 1952 ότι η αύξηση παραγωγής που αναμενόταν για το 1956 λόγω της πραγματοποιήσεως του σχεδίου επανεξοπλισμού θα επέτρεπε εξοικονόμηση 90 BFR ανά εξορυσσόμενο τόνο. Με τη συμφωνία της Βελγικής Κυβερνήσεως, η Ανωτάτη Αρχή προτίμησε να κρατηθεί *προσωρινά* σε μείωση τιμής περιορισμένη στα 29 BFR, επιφυλάχθηκε δε για μεταγενέστερη περαιτέρω μείωση κατά το μέτρο που οι αρχικές της προβλέψεις θα επιβεβαιώνονταν λόγω της προοδευτικής πραγματοποιήσεως του σχεδίου. Δεν μπορεί επομένως να θεωρηθεί ότι η μείωση η οποία αποφασίστηκε το 1953 οδήγησε τις βελγικές τιμές σε αμετάβλητο ακινητοποιημένο επίπεδο πέρα από το οποίο έγινε δεκτό ότι δεν θα γινόταν άλλη μείωση.

β) Επί του δευτέρου σημείου, η Ανωτάτη Αρχή δεν αρνείται ότι οι μισθοί αυξήθηκαν μεταξύ 1953 και 1955· το έλαβε, εξάλλου, υπόψη επιτρέποντας γενική αύξηση τριών BFR το 1955 για τις τιμές του βελγικού άνθρακα. Οι αυξήσεις όμως αυτές των μισθών και των τιμών των υλικών, στοιχεία απρόβλεπτα από τη φύση τους, *δεν περιλαμβάνονται στον υπολογισμό του προβλεπομένου κόστους που επιβάλλει το άρθρο*

26, 2α. Το προβλεπόμενο κόστος, κατά την έννοια αυτής της διατάξεως, δεν μπορεί να υπολογιστεί παρά αποκλειστικά βάσει των βελτιώσεων της παραγωγής που μπορεί κανείς να προεξοφλήσει κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, ενώ παραμένουν ίσοι όλοι οι άλλοι παράγοντες (κυρίως οι μισθοί, οι κοινωνικές επιβαρύνσεις και το κόστος των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται προς εκμετάλλευση των ορυχείων). Ο τυχόν συνυπολογισμός, στην αρχή, των ενδεχομένων μεταβολών του κόστους εργασίας λόγω της ενδεχομένης αυξήσεως των μισθών θα εμπόδιζε σημαντικά τη διενέργεια της *οικονομικής προβλέψεως* που πρέπει να γίνει από την αρχή της μεταβατικής περιόδου.

Από την άποψη αυτή, οι αυξήσεις μισθών που έγιναν μεταξύ 1953 και 1955, παρ' όλο που μπορούσαν, ενδεχομένως, να παρακινήσουν την Ανωτάτη Αρχή να επιτρέψει τη μερική τους επίρριψη επί των τιμών πωλήσεως, ουδόλως επέβαλαν αναθεώρηση των προβλέψεων του κόστους του 1958, οι οποίες στηρίζονταν, το 1953, στην αναμενόμενη πρόοδο της εφαρμογής του σχεδίου επανεξοπλισμού, coeteris paribus. Με αυτή τη βάση, οι αριθμοί που παρουσιάζουν οι προσφεύγουσες, στήλη G του πίνακα, δείχνουν ότι το κόστος παραγωγής, υπολογιζόμενο υπό την υπόθεση των σταθερών μισθών, μειώθηκε μεταξύ του 1952 και του πρώτου τριμήνου του 1955 από 452 BFR σε 409 BFR ανά τόνο, έγινε δηλαδή πραγματική μείωση 43 BFR. Το αθροιστικό αποτέλεσμα των μειώσεων που αποφασίστηκαν το 1953 και το 1955 (29 BFR συν 10 BFR), δηλαδή 39 BFR, μένει συνεπώς μέσα στα όρια των μειώσεων του κόστους που εκτιμήθηκαν κατά το χρόνο εκδόσεως των προσβαλλομένων αποφάσεων. Επιπλέον, η υπολογιζομένη έτσι μείωση του κόστους, με διατήρηση των μισθών σταθερών, λαμβάνει υπόψη μόνον τον επανεξοπλισμό που πραγματοποιήθηκε (που ανέβασε την παραγωγή από 753 κιλά κατά το 1952 σε 826 κατά το 1955) και αγνοεί τα ευεργετικά αποτελέσματα που πρέπει να αναμένονται από τα λεγόμενα «μέτρα αρνητικής ορθολογικής οργανώσεως» και από το σχέδιο εξυγιάνσεως των περιθωριακών ορυχείων. Η πραγματοποίηση των μέτρων αυτών και οι νέες βελτιώσεις της παραγωγής που θα γίνουν από τώρα μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου επιτρέπουν να υποστηριχθεί a fortiori ότι η μείωση που αποφασίστηκε το 1955 δεν υπερβαίνει το όριο του προβλεπομένου κόστους παραγωγής στο τέλος της περιόδου αυτής.

Γ — Έτσι έχουν οι δύο απόψεις που διατυπώνονται επί του σημείου αυτού.

Νομίζω ότι στην αιτίαση αυτή υπάρχει ένα διπλό ζήτημα, νομικό και πραγματικό.

α) Το νομικό ζήτημα, συνίσταται στο τι πρέπει να νοηθεί, κατά την έννοια του άρθρου 26, 2α, υπό την έκφραση *«προβλεπόμενο κόστος παραγωγής»* και ιδίως εάν πρέπει ή όχι να ληφθούν υπόψη, για τον προσδιορισμό του κόστους αυτού, στοιχεία άλλα από εκείνα που έχουν σχέση με την παραγωγή και είναι κατά συνέπεια δυνατό να μειωθούν σε άμεση συνάρτηση προς τις βελτιώσεις που επέφερε στην παραγωγή αυτή η πραγματοποίηση των σχεδίων εξοπλισμού και εκσυγχρονισμού.

Επί του ζητήματος αυτού συμμερίζομαι την άποψη της Ανωτάτης Αρχής. Χωρίς αμφιβολία, στην ίδια την άποψη αυτή η έννοια του «κόστους παραγωγής» περιλαμβάνει το σύνολο των στοιχείων της τιμής και μεταξύ αυτών τους μισθούς και τις κοινωνικές επιβαρύνσεις, καθώς και την τιμή των πρώτων υλών. Οι προσφεύγουσες θα μπορούσαν σχετικά να επικαλεστούν την άποψη του ίδιου του Προέδρου της Ανωτάτης Αρχής, ο οποίος, κατά τη διάρκεια παρουσιάσεως που έγινε πρόσφατα στο Στρασβούργο ενώπιον της Κοινής Συνελεύσεως, έκανε λόγο για την «άνοδο της τιμής

του άνθρακα, η οποία καθίσταται αναγκαία λόγω της αυξήσεως του *κόστους παραγωγής και ιδίως των αυξήσεων των μισθών...*».

Είναι όμως προφανές — και οι διάδικοι συμφωνούν σ' αυτό — ότι τα στοιχεία αυτά δεν μπορούν να περιλαμβάνονται στον υπολογισμό του κόστους παραγωγής παρά μόνο όπως υφίστανται *κατά τον ίδιο τον χρόνο του υπολογισμού*· όσον αφορά την *πρόβλεψη* του ίδιου κόστους στο μέλλον, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη τα *απρόβλεπτα* στοιχεία ή τουλάχιστον οι πιθανές τους παραλλαγές. Οι μειώσεις του κόστους θα πρέπει να υπολογίζονται μόνο κατά το μέτρο που είναι *δυνατή* η κατάρτιση σχεδίου στηριζόμενου σε συγκεκριμένα δεδομένα: τα στοιχεία των οποίων οι παραλλαγές είναι απρόβλεπτες θα ληφθούν υπόψη, εφόσον όμως όλοι οι άλλοι παράγοντες παραμένουν ίδιοι.

Η ερμηνεία αυτή μου φαίνεται ότι είναι η μόνη που συμβιβάζεται με το άρθρο 26, 2α, και τούτο για δύο λόγους: ο πρώτος, είναι η χρήση της λέξεως «προβλεπόμενο» στο κείμενο της διατάξεως: «πρόβλεψη» δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο σε σχέση με «προβλεπόμενα» στοιχεία (η οικονομική επιστήμη δεν έχει βέβαια την ακρίβεια των θετικών επιστημών· δεν είναι όμως και απόκρυφη επιστήμη). Ο δεύτερος είναι ότι ο σκοπός της εξισώσεως συνίσταται στη μείωση των τιμών κόστους κατά το μέτρο που η μείωση αυτή πρέπει να καθίσταται δυνατή λόγω της βελτιώσεως της παραγωγής: βάση, επομένως, των προβλέψεων πρέπει να αποτελεί το κόστος παραγωγής *καθόσον μπορεί να μειώνεται λόγω της προβλεπομένης αυτής βελτιώσεως της παραγωγής*.

Τι πρέπει όμως να γίνει — και αυτό είναι, τελικά, όπως φαίνεται, το μόνο σημείο επί του οποίου οι διάδικοι εξακολουθούν να διαφωνούν — όταν ένα από τα «απρόβλεπτα» παραλλάσσει (για παράδειγμα, αν αυξηθούν οι μισθοί); Πρέπει να ξαναγίνει το σχέδιο προβλέψεως, λαμβανομένων υπόψη των τροποποιήσεων που μεσολάβησαν έτσι ή μπορεί κανείς να περιοριστεί, όπως υποστηρίζει η Ανωτάτη Αρχή, σε αντιστάθμιση των αυξήσεων αυτών είτε με αύξηση των τιμών είτε με επιχορηγήσεις είτε με συνδυασμό των δύο μεθόδων, αλλά χωρίς να θίγονται τα ήδη καταρτισθέντα σχέδια;

Κατόπιν των όσων είπα σχετικά με το νόημα του «προβλεπομένου κόστους παραγωγής», κατά την έννοια του άρθρου 26, που πρέπει να χρησιμεύει, από την αρχή της μεταβατικής περιόδου, ως βάση προβλέψεως στηριζομένης αποκλειστικά στις μειώσεις της τιμής κόστους που πρέπει να αναμένονται λόγω βελτιώσεως της αποδόσεως, νομίζω ότι είναι σύμφωνο με τη λογική του συστήματος να μην ανατρέπεται η πρόβλεψη αυτή κάθε φορά που γίνονται, λόγω των περιστάσεων, τροποποιήσεις σχετικές με στοιχεία ξένα προς τη βελτίωση της αποδόσεως, δηλαδή στοιχεία απρόβλεπτα. Θα δημιουργούνταν έτσι κίνδυνος υπάρξεως τιμών, οι οποίες όχι μόνον απομακρύνονται από τις τιμές της Κοινής Αγοράς, αλλά, συνδεδεμένες με στοιχεία που αφορούν το Βέλγιο (όπως οι διακυμάνσεις των μισθών), δεν έχουν πλέον *καμία σχέση* με τις τιμές αυτές: αυτό θα βρισκόταν σε άμεση αντίθεση προς το άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, του οποίου *πρώτος στόχος*, όπως είπα, είναι να επιτρέπει στους καταναλωτές να απολαύουν άμεσα τιμής, η οποία προσεγγίζει τις τιμές της Κοινής Αγοράς.

Δεν είναι, εννοείται, αφύσικο να αυξάνεται η τιμή πωλήσεως όταν μεταβάλλονται τα «απρόβλεπτα στοιχεία», τίποτε όμως δεν πρέπει να αλλάζει, *εν τούτοις*, όσον αφορά το στόχο της προσεγγίσεως των τιμών, ο οποίος στηρίζεται στη βελτίωση της αποδόσεως στο σύνολο των βελγικών ανθρακω-

ρυχείων: μόνο εάν αναγνωρίζονται σφάλματα στην εκτίμηση των *δυναμένων να προβλεφθούν στοιχείων* επιτρέπεται η διόρθωσή τους· αυτό όμως μπορεί να γίνει οποτεδήποτε *και εντελώς ανεξάρτητα* από τις τροποποιήσεις που μπορούν να ακολουθήσουν όσον αφορά τα απρόβλεπτα στοιχεία.

Μπορεί να γίνει δεκτό ότι η υπέρβαση των 10 BFR στην οποία φθάνουν, *στην καλύτερη περίπτωση*, οι προσφεύγουσες όταν συγκρίνουν τις παρούσες τιμές προς το προβλεπόμενο κόστος για το 1958, δηλαδή τρία χρόνια αργότερα, δεν παραμένει εντός των ορίων του περιθωρίου αβεβαιότητας που δικαιολογείται σε περίπτωση τέτοιων προβλέψεων;

β) Το πραγματικό ζήτημα συνίσταται στο εάν η Ανωτάτη Αρχή, λαμβανομένων υπόψη των εξουσιών που διέθετε — και των οποίων μόλις προσπάθησα να χαράξω τα όρια — έκανε εσφαλμένες προβλέψεις κατά την εκτίμηση του προβλεπομένου κόστους παραγωγής στο τέλος της μεταβατικής περιόδου.

Δεν το νομίζω.

Εν τέλει, θεωρώ ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν παράβαση του άρθρου 26,2α όσον αφορά το όριο που προβλέπει η διάταξη αυτή για τη μείωση των τιμών.

Επί του σημείου αυτού οι απαντήσεις των διαδίκων στα ερωτήματα που έθεσε ο εισηγητής δικαστής δείχνουν ότι, κατά την ερμηνεία που μόλις έδωσα, οι τιμές που καθορίστηκαν τον Μάιο του 1955 εξακολουθούν εν πάση περιπτώσει να είναι υψηλότερες από το προβλεπόμενο κόστος παραγωγής για το 1958.

Προτείνω επομένως να απορριφθεί η έκτη αυτή αιτίαση.

Έβδομη και τελευταία αιτίαση — Είναι ο λόγος περί καταχρήσεως εξουσίας.

Ακόμα και σε περίπτωση, όμως, που αντίθετα προς την ερμηνεία αυτή ακολουθούσε κανείς τη μέθοδο προβλέψεως που προτείνουν οι προσφεύγουσες, δεν νομίζω ότι οι τελευταίες αυτές θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι έχουν αποδείξει την ύπαρξη υπερβάσεως. Πράγματι, οι προβλέψεις που παρουσίασαν οι διάδικοι κατά την εξέλιξη της δίκης ποικίλλουν κάπως. Έτσι το *πραγματικό κόστος* των παχέων και των κατά 3/4 παχέων ανθράκων για το πρώτο τρίμηνο του 1955 ανέρχεται σε 669 BFR, ενώ το συνημμένο στο δικόγραφο της προσφυγής διάγραμμα το ανέβαζε για την ίδια εποχή στο ποσό των 699 BFR, παρατηρείται δηλαδή διαφορά 30 BFR μεταξύ της προβλέψεως και του πραγματικού αριθμού για διάστημα προβλέψεως μικρότερο από ένα έτος!

Προβάλλεται ότι η Ανωτάτη Αρχή εξέδωσε τις προσβαλλόμενες αποφάσεις «προς πραγματοποίηση ιδίων στόχων της οικονομικής πολιτικής της Βελγικής Κυβερνήσεως».

Ποιοι ήταν λοιπόν αυτοί οι στόχοι της οικονομικής πολιτικής της Βελγικής Κυβερνήσεως; Να επιτύχει, επωφελούμενη μιας νέας διαρρυθμίσεως της εξισώσεως, νέα μείωση των τιμών του βιομηχανικού άνθρακα. Η διαρρύθμιση της εξισώσεως δεν ήταν, επομένως, παρά πρόφαση:

ο πράγματι επιδιωκόμενος σκοπός συνίστατο στην υποστήριξη της οικονομικής πολιτικής κράτους μέλους. Σχετικά, γίνεται ιδίως επίκληση ολόκληρης σειράς δηλώσεων που έκανε στο Κοινοβούλιο ο Βέλγος Υπουργός Οικονομίας, τις οποίες γνωρίζετε.

Προς απόρριψη αυτής της αιτιάσεως, θα μπορούσε κανείς να επιχειρήσει να περιοριστεί στη διαπίστωση ότι ο τελικός σκοπός της εξισώσεως είναι η κατά το δυνατό συντομότερη ενσωμάτωση της βελγικής αγοράς άνθρακα στην Κοινή Αγορά και ότι ουδέποτε η Ανωτάτη Αρχή επεδίωξε άλλο σκοπό: αν έσφαλε, αυτό θα οφείλεται σε υπερβολή και όχι σε ανεπάρκεια, το γεγονός όμως ότι στο ζήτημα αυτό οι στόχοι της συνέπεσαν σε μεγάλο βαθμό με τους στόχους της Βελγικής Κυβερνήσεως, ενώ απέχει πολύ από το να συνιστά απόδειξη καταχρήσεως εξουσίας, θα καταδείκνυε αντίθετα ότι επιδιωκόταν ο νόμιμος σκοπός, δεδομένου ότι η Ανωτάτη Αρχή μοιράζεται με τη Βελγική Κυβέρνηση την ευθύνη της ενσωματώσεως, *η οποία συνιστά τον κοινό τους στόχο.*

Η απάντηση όμως αυτή θα ήταν ανεπαρκής και, κατά τη γνώμη μου, το ζήτημα είναι πιο λεπτό.

Πράγματι, αν γίνει δεκτή η αντίληψη περί καταχρήσεως εξουσίας την οποία ονόμασα «κλασσική», επί της οποίας εξάλλου οι διάδικοι συμφωνούν, με όλο της όμως το περιεχόμενο, η κατάχρηση εξουσίας δεν πρέπει να ερευνάται μόνο σε σχέση προς τον *τελικό σκοπό,* δηλαδή, εν προκειμένω, την ενσωμάτωση της βελγικής αγοράς άνθρακα στην κοινή αγορά, αλλά και βάσει *του σκοπού της εξισώσεως* όπως ορίζεται στο άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, καθόσον η εξίσωση δεν είναι παρά ένα από τα μέσα, μεταξύ άλλων, τα οποία προβλέπει η Σύμβαση για την επίτευξη της ενσωματώσεως. Από αυτό ακριβώς το πνεύμα διαπνέεται η άποψη των προσφευγουσών.

Στην Ανωτάτη Αρχή προσάπτουν ακριβώς ότι χρησιμοποίησε τις εξουσίες που της παρέχει το άρθρο 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, για σκοπούς άλλους από εκείνους που έπρεπε να επιδιώκει *κατά τη διάταξη αυτή,* δηλαδή προς εξυπηρέτηση ορισμένης πολιτικής της Βελγικής Κυβερνήσεως. Η Κυβέρνηση αυτή, όπως ισχυρίζονται, επεδίωκε να επιτύχει εκ μέρους της Ανωτάτης Αρχής, *επωφελούμενη της εξισώσεως,* καθορισμό υπερβολικά και τεχνητά χαμηλής τιμής του βελγικού άνθρακα, τουλάχιστον του βιομηχανικού άνθρακα, κατά τρόπο ώστε να ικανοποιούνται οι διεκδικήσεις των καταναλωτών, απαντώντας συγχρόνως στην κριτική χωρών που συνεισφέρουν για την πληρωμή, η Ανωτάτη Αρχή δε υπέκυψε στην πίεση αυτή παραβλέποντας τους σκοπούς της εξισώσεως.

Όπως είπα, η κατάχρηση εξουσίας είναι νοητή μόνο κατά το μέτρο που η διοίκηση ενεργεί κατά διακριτική ευχέρεια και εντός των ορίων όπου καλείται να την ασκήσει.

Αυτό μου επιτρέπει να απορρίψω όλα τα σημεία της επιχειρηματολογίας ως προς τα οποία δέχτηκα ότι τα αμφισβητούμενα ζητήματα ήταν νομικά ζητήματα, τα οποία το Δικαστήριο έπρεπε να επιλύσει ως τέτοια: δεν χρειάζεται να επανέλθω σχετικά.

Ποια είναι, επομένως, εκείνα από τα αμφισβητούμενα σημεία επί των οποίων η Ανωτάτη Αρχή άσκησε τη διακριτική ευχέρειά της;

α) Διστάζω, καταρχάς, να συμπεριλάβω σ' αυτά *την ίδια την αρχή της επιλεκτικότητας* στην οποία στηρίζονται οι προσβαλλόμενες αποφάσεις. Αναρωτιέμαι, πράγματι, αν η Ανωτάτη Αρχή δεν ήταν *υποχρεωμένη* να ανατρέξει στην αρχή αυτή και αν η πρώτη διαδικασία (η διαδικασία της ανακατανομής αποκλειστικά βάση της χωρητικότητας, χωρίς κανένα συνυπολογισμό των «αναγκών») ήταν νόμιμη· με άλλα λόγια, αν η αλλαγή που έγινε *ως προς την αρχή* ήταν αποτέλεσμα της ασκήσεως διακριτικής ευχερείας.

Νομίζω, όμως, ότι το ζήτημα έχει μικρή σημασία. Πράγματι, ακόμα και αν απαντούσε κανείς καταφατικά στο ερώτημα αυτό, νομίζω ότι στο σημείο αυτό ουδόλως αποδεικνύεται η κατάχρηση εξουσίας, έτσι όπως προβάλλεται. Για να πεισθεί κανείς σχετικά αρκεί να σημειωθεί ότι η σύσταση της μικτής επιτροπής, η οποία είχε επιφορτισθεί με την εξέταση του συνόλου του προβλήματος και ιδίως του ενδεχομένου νέας ρυθμίσεως του θέματος της εξισώσεως, έγινε στις 18 Φεβρουαρίου 1954, ενώ οι βουλευτικές εκλογές στο Βέλγιο έγιναν μόλις στις 11 Απριλίου 1954 και η συγκρότηση της νέας Κυβερνήσεως τον Μάιο του ίδιου έτους. Οι ημερομηνίες αυτές νομίζω ότι καθιστούν περιττό κάθε σχόλιο.

β) Όσον αφορά *την εκτίμηση* του προβλεπομένου *κόστους παραγωγής* στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, είδαμε ότι η διαφορά έχει βασικά σχέση με την ερμηνεία του όρου «προβλεπόμενο κόστος παραγωγής», κατά την έννοια του άρθρου 26, παράγραφος 2, περίπτωση α, και, σε ορισμένο μέτρο, με τις πραγματικές διαπιστώσεις που προκύπτουν απ' αυτήν. Η κατάχρηση εξουσίας δεν έχει θέση στην περίπτωση αυτή.

γ) Μένει ο ίδιος ο καθορισμός των τιμών, σύμφωνα με το στόχο της προσεγγίσεως των τιμών της κοινής αγοράς που προβλέπει η διάταξη.

Εδώ, πράγματι, η Ανωτάτη Αρχή διέθετε αρκετά ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, εντός των ορίων που επιχείρησα να χαράξω. Αφενός, δεν όφειλε παρά να καταβάλει προσπάθεια «προσεγγίσεως»· αφετέρου, δεν υποχρεούνταν καθόλου να προβεί σ' αυτή την προσέγγιση διά μιάς, στην αρχή της μεταβατικής περιόδου. Δικαιούνταν απολύτως να ενεργήσει, προ πάντων στην αρχή, με κάποια περίσκεψη, δεδομένου τού, κατ' ανάγκη, κατά προσέγγιση χαρακτήρα της εκτιμήσεως των διάφορων στοιχείων που έπρεπε να ληφθούν υπόψη. Επιφυλάσσοντας υπέρ αυτής ορισμένο περιθώριο ασφαλείας, κατά τρόπο ώστε να αποφύγει, στο μέτρο του δυνατού, να αναγκαστεί να αυξήσει και πάλι τις τιμές που προηγουμένως καθορίστηκαν μειωμένες ή να μεταβάλει πολύ συχνά τον πίνακα των τιμών, ενήργησε, όπως φαίνεται, με σύνεση. Επιχείρησε, εν τούτοις, ενεργώντας έτσι, να θυσιάσει τα νόμιμα συμφέροντα των παραγωγών υπέρ της πολιτικής της Βελγικής Κυβερνήσεως; Κανένα από τα «αντικειμενικά στοιχεία» που περιέχονται στη δικογραφία δεν επιτρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση — θα έλεγα ότι υπήρξε τέτοια πρόθεση — αλλά λέγω ότι αυτός είναι ο σκοπός που πραγματικά επεδίωκε. Το ότι έγιναν όμως μακρές συζητήσεις μεταξύ της Βελγικής Κυβερνήσεως και της Ανωτάτης Αρχής προφανώς δεν αποτελεί απόδειξη σχετικά, καθόσον μάλιστα, όπως σημειώνεται στην απάντηση (σ. 38), «είναι(...) κοινώς γνωστό, ότι, χωρίς να συντάσσεται απλώς προς τις απόψεις της Βελγικής Κυβερνήσεως, η Ανωτάτη Αρχή δεν δέχτηκε παρά μόνο μια εκ νέου διαρρύθμιση του συστήματος εξισώσεως, η οποία περιλαμβάνει μείωση τιμών μικρότερη απ' αυτή που προτείνει η Βελγική Κυβέρνηση»· η διαπίστωση αυτή δεν αμφισβητείται.

Θεωρώ, τελικά, ότι η προβαλλομένη κατάχρηση εξουσίας δεν αποδεικνύεται.

Προτείνω την απόρριψη των προσφυγών.